



Bruxelles, **XXX**  
[...](2020) **XXX** draft

## **KOMUNIKACIJA KOMISIJE**

**Obavijest Komisije o provedbi pravila o državnim potporama od strane nacionalnih sudova**

## **Nacrt Obavijesti Komisije o provedbi pravila o državnim potporama od strane nacionalnih sudova**

<b>1. UVOD</b>	2
<b>1.1. Sustav kontrole državnih potpora</b>	3
<b>1.2. Obveza mirovanja</b>	4
<b>2. OPĆA NAČELA PROVEDBE PRAVILA O DRŽAVNIM POTPORAMA</b>	5
<b>2.1. Načelo lojalne suradnje</b>	5
<b>2.2. Načela ekvivalentnosti i djelotvornosti koja se primjenjuju na nacionalne postupke</b>	5
2.2.1. Aktivna procesna legitimacija	6
2.2.2. Nadležnost	7
2.2.3. Načelo pravomoćnosti ( <i>res judicata</i> )	8
<b>3. ULOGA KOMISIJE</b>	9
<b>3.1. Isključiva nadležnost Komisije</b>	9
<b>3.2. Ovlasti Komisije za provedbu pravila o državnim potporama</b>	10
<b>4. ULOGA NACIONALNIH SUDOVA</b>	11
<b>4.1. Razgraničenje nadležnosti nacionalnih sudova u primjeni pravila o državnim potporama</b>	11
4.1.1. Nakon odluke Komisije	11
4.1.2. Nakon odluka Komisije kojima se potpora proglašava spojivom s unutarnjim tržištem	12
4.1.3. Nakon odluke Komisije o pokretanju postupka	12
<b>4.2. Nadležnosti nacionalnih sudova</b>	13
4.2.1. Ocjena postojanja potpore	14
4.2.2. Ocjena je li došlo do povrede obveze mirovanja	14
4.2.2.1. Primjena uvjeta uredbi o skupnom izuzeću	14
4.2.2.2. Postojeća potpora	15
4.2.3. Zaštita prava pojedinaca u slučaju povrede obveze mirovanja	16
4.2.3.1. Suspenzija ili obustava provedbe mjere	16
4.2.3.2. Povrat	17
4.2.3.3. Privremene mjere	18
4.2.3.4. Tužba za naknadu štete	19
<b>5. SURADNJA IZMEĐU KOMISIJE I NACIONALNIH SUDOVA</b>	23
<b>5.1. Pomoć koju Komisija pruža nacionalnim sudovima</b>	23
5.1.1. Načini suradnje	23
5.1.1.1. Dostava podataka nacionalnim sudovima	24
5.1.1.2. Dostava mišljenja o primjeni pravila o državnim potporama	25
5.1.1.3. Podnošenje očitovanja u svojstvu <i>amicus curiae</i>	27
5.1.2. Jedinstvena kontaktna točka i objavljivanje mišljenja i očitovanja u svojstvu <i>amicus curiae</i>	28
<b>5.2. Pomoć koju nacionalni sudovi pružaju Komisiji</b>	29
<b>6. POSLJEDICE NEPROVOĐENJA PRAVILA I ODLUKA O DRŽAVNIM POTPORAMA</b>	29
<b>6.1. Postupci Komisije u vezi s nezakonitom potporom</b>	30
<b>6.2. Postupci zbog povrede</b>	30

## 1. UVOD

- (1) Od 2012. Europska komisija provodi program modernizacije državnih potpora<sup>1</sup>. U okviru modernizacije državnih potpora Komisija je donijela paket propisa, smjernica i obavijesti za ocjenu mjera državne potpore. Zahvaljujući tom paketom, Komisija ima mogućnost svoj *ex ante* nadzor usmjeriti na slučajeve s najvećim učinkom na unutarnje tržište, uz istodobni razvoj pojačane suradnje s državama članicama u provedbi propisa o državnim potporama. U tu je svrhu Komisija uvela više mogućnosti za države članice da dodijele potporu bez prethodnog nadzora Komisije tako što je predvidjela dodatna izuzeća od obveze podnošenja prijave Komisiji o svim planiranim mjerama državne potpore. Zbog toga se povećao iznos potpore dodijeljene na temelju skupnih izuzeća<sup>2</sup>. U tom je kontekstu uloga nacionalnih sudova u osiguravanju poštovanja pravila o državnim potporama postala još važnija.
- (2) Komisija je 2019. objavila studiju o provedbi pravila o državnim potporama i odluka nacionalnih sudova u 28 država članica<sup>3</sup> („Studija o provedbi”)<sup>4</sup>. U Studiji o provedbi preispitano je više od 750 presuda nacionalnih sudova u predmetima koji se dijele u dvije kategorije: 1. predmeti u kojima su nacionalni sudovi uključeni u utvrđivanje posljedica nezakonite provedbe potpore („privatna provedba”) i 2. predmeti u kojima su nacionalni sudovi uključeni u provedbu odluka Komisije kojima se nalaže povrat („javna provedba”).
- (3) Studija o provedbi pokazala je da se broj predmeta o državnim potporama upućenih nacionalnim sudovima povećao u razdoblju od 2007. do 2017. Unatoč tom povećanju, nacionalni sudovi dodjeljivali su pravne lijekove samo u rijetkim slučajevima, a tužbe za naknadu štete čine mali broj predmeta. Osim toga, načini suradnje Komisije i nacionalnih sudova koji su uvedeni 2009. Obaviješću Komisije o provedbi propisa o državnim potporama od strane nacionalnih sudova („Obavijest o provedbi iz 2009.”)<sup>5</sup> i 2015. Uredbom Vijeća (EU) 2015/1589 („Postupovna uredba”)<sup>6</sup> nisu u širokoj uporabi.
- (4) Ova Obavijest nacionalnim sudovima i drugim zainteresiranim stranama pruža praktične informacije o provedbi pravila o državnim potporama na nacionalnoj razini. Njezina je glavna svrha pružiti smjernice nacionalnim sudovima u primjeni tih pravila i poticati pojačanu suradnju s Komisijom. Njome se uzimaju u obzir pitanja koja su ti

<sup>1</sup> Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Modernizacija državnih potpora u EU-u (SAM), COM/2012/0209 final.

<sup>2</sup>Od 2015. više od 96 % novih mjera potpore za koje su prvi put prijavljeni rashodi obuhvaćeno je Uredbom o općem skupnom izuzeću. Vidjeti [http://ec.europa.eu/competition/state\\_aid/scoreboard/index\\_en.html](http://ec.europa.eu/competition/state_aid/scoreboard/index_en.html).

<sup>3</sup>Studija o provedbi provedena je prije potpisivanja Sporazuma o povlačenju Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske iz Europske unije i Europske zajednice za atomsku energiju (24. siječnja 2020.) i prije njegova stupanja na snagu (1. veljače 2020.). Svako upućivanje na države članice u Studiji o provedbi odnosi se i na Ujedinjenu Kraljevinu.

<sup>4</sup>Vidjeti „Završnu studiju o provedbi pravila i odluka o državnim potporama od strane nacionalnih sudova (COMP/2018/001)”, Ured za publikacije Europske unije, Luxemburg, 2019., dostupno na <https://state-aid-caselex-accept.mybit.nl/report>.

<sup>5</sup>Obavijest Komisije o provedbi propisa o državnim potporama od strane nacionalnih sudova ( [SL C 85, 9.4.2009., str. 1.](#)).

<sup>6</sup>Uredba Vijeća (EU) 2015/1589 od 13. srpnja 2015. o utvrđivanju detaljnih pravila primjene članka 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (kodificirani tekst) ([SL L 248, 24.9.2015., str. 9.](#)).

sudovi postavili u okviru Studije o provedbi ili u predmetima koji su Sudu Europske unije („Sud”) upućeni radi rješavanja prethodnog pitanja. U nekim je primjerima riječ o usklađenosti postupaka pred Komisijom i nacionalnih sudskih postupaka ili pitanjima koja proizlaze zbog nepravilne primjene uredbi o skupnom izuzeću.

- (5) Svrha je ove Obavijesti pružiti smjernice sudovima država članica, kako je određeno u članku 267. Ugovora o funkcioniranju Europske unije („UFEU”). Ona ne obvezuje nacionalne sudove i ne utječe na njihovu neovisnost.
- (6) Od donošenja Obavijesti o provedbi iz 2009., u sudskoj praksi Općeg suda i Suda Europske unije (zajedno „sudovi Unije”) dogodile su se promjene. Ova Obavijest sadržava te promjene te se njome zamjenjuje Obavijest o provedbi iz 2009.
- (7) Glavna je tema ove Obavijesti privatna provedba. U Obavijesti Komisije o povratu nezakonite i nespojive državne potpore razmatraju se aspekti povezani s javnom provedbom<sup>7</sup>. Nadalje, cilj je ove Obavijesti potaknuti pojačanu suradnju između Komisije i nacionalnih sudova utvrđivanjem svih dostupnih instrumenata suradnje i posljedica kršenja pravila o državnim potporama.

### **1.1. Sustav kontrole državnih potpora**

- (8) U skladu s člankom 107. UFEU-a „svaka potpora koju dodijeli država članica ili koja se dodjeljuje putem državnih sredstava u bilo kojem obliku kojim se narušava ili prijeti da će narušiti tržišno natjecanje stavljanjem određenih poduzetnika ili proizvodnje određene robe u povoljniji položaj, nespojiva je s unutarnjim tržištem u mjeri u kojoj utječe na trgovinu među državama članicama”.
- (9) Opća zabrana državnih potpora temelji se na dvostrukom sustavu *ex ante* i *ex post* kontrole intervencija koje uključuju državne potpore. U skladu s člankom 108. UFEU-a, Komisija mora stalno preispitivati sve sustave postojećih potpora i ocjenjivati sve planove države članice za dodjelu novih potpora ili izmjenu postojećih potpora. Kako bi Komisija mogla učinkovito provesti to preispitivanje, države članice moraju surađivati dostavljanjem svih relevantnih informacija i prijavljivanjem mjera državne potpore.
- (10) Države članice dužne su, s jedne strane, obavijestiti Komisiju o svim mjerama za dodjelu nove potpore ili izmjenu postojeće potpore i, s druge strane, ne provesti takvu planiranu mjeru sve dok Komisija ne ocijeni njezinu spojivost s unutarnjim tržištem („obveza mirovanja”)<sup>8</sup>. Obveza mirovanja koja proizlazi iz članka 108. stavka 3. UFEU-a ima izravan učinak<sup>9</sup>: njome se pojedincima dodjeljuju prava na koja se mogu pozivati pred nacionalnim sudovima.
- (11) Iz toga slijedi da je provedba sustava kontrole državnih potpora, čija je temeljna značajka odredba članka 108. stavka 3. UFEU-a, u nadležnosti Komisije i nacionalnih sudova, pri čemu su njihove uloge komplementarne, ali odvojene. Komisija ima isključivu nadležnost za ocjenu spojivosti mjera potpore s unutarnjim tržištem, a zadaća

---

<sup>7</sup> [SL C 247, 23.7.2019., str. 1.](#)

<sup>8</sup> Presuda Suda od 14. studenoga 2019., *Dilly's Wellnesshotel*, C-585/17, ECLI:EU:C:2019:969, točka 54.

<sup>9</sup> Presuda Suda od 5. ožujka 2019., *Eesti Pagar*, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, točka 88.; presuda Suda od 3. ožujka 2020., *Vodafone Magyarország*, C-75/18, ECLI:EU:C:2020:139, točka 22.; presuda Suda od 21. studenoga 2013., *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, ECLI:EU:C:2013:755, točka 29.

je nacionalnih sudova da zaštite prava pojedinaca suočenih s mogućom povredom članka 108. stavka 3. UFEU-a<sup>10</sup>.

## 1.2. Obveza mirovanja

- (12) Neposredna izvršivost članka 108. stavka 3. UFEU-a podrazumijeva da nacionalni sudovi moraju poduzeti sve odgovarajuće mjere, u skladu sa svojim nacionalnim pravom, kako bi otklonili posljedice povrede te odredbe<sup>11</sup>.
- (13) Da bi se na mjeru primjenjivali zahtjevi iz članka 108. stavka 3. UFEU-a, moraju biti ispunjena dva uvjeta, jedan pozitivan i jedan negativan: prvo, mjera se smatra državnom potporom<sup>12</sup>; i drugo, mjera ne ispunjava sve uvjete za izuzeće od obveze prijave.
- (14) Ako mjera ne predstavlja državnu potporu, države članice je stoga mogu provesti bez prethodne prijave Komisiji. Komisija je pružila smjernice za tumačenje pojma državne potpore<sup>13</sup>.
- (15) Drugo, Komisija je donijela uredbe o skupnom izuzeću, kao što je Uredba o općem skupnom izuzeću<sup>14</sup>, kojima se utvrđuju uvjeti pod kojima se mjere potpore moraju ili mogu smatrati spojivima s unutarnjim tržištem u skladu s člankom 107. stavcima 2. ili 3.<sup>15</sup> Uredbama o *de minimis* potporama<sup>16</sup> Komisija je utvrdila i uvjete prema kojima se smatra da potpora ne utječe na trgovinu među državama članicama i da ne narušava ili prijeti da će narušiti tržišno natjecanje<sup>17</sup>. Ako mjera potpore ispunjava sve relevantne

---

<sup>10</sup>Presuda Suda od 5. listopada 2006., *Transalpine Ölleitung in Österreich*, C-368/04, ECLI:EU:C:2006:644, točka 38.; presuda Suda od 11. ožujka 2010., *CELF et ministre de la Culture et de la Communication*, C-1/09, ECLI:EU:C:2010:136, točka 26.; presuda Suda od 11. studenoga 2015., *Klausner Holz Niedersachsen*, C-505/14, ECLI:EU:C:2015:742, točka 21.; presuda Suda od 3. ožujka 2020., *Vodafone Magyarorszá*, C-75/18, ECLI:EU:C:2020:139, točka 21.

<sup>11</sup>Presuda Suda od 5. ožujka 2019., *Eesti Pagar*, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, točke od 88. do 89.; presuda Suda od 3. ožujka 2020., *Vodafone Magyarorszá*, C-75/18, ECLI:EU:C:2020:139, točke od 22. do 23.

<sup>12</sup>U tom smislu vidjeti Obavijest Komisije o pojmu državne potpore iz članka 107. stavka 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije ([SL C 262, 19.7.2016., str. 1.](#)).

<sup>13</sup>Obavijest Komisije o pojmu državne potpore iz članka 107. stavka 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije ([SL C 262, 19.7.2016., str. 1.](#)); Komunikacija Komisije o primjeni pravila o državnim potporama Europske unije na naknadu dodijeljenu za pružanje usluga od općega gospodarskog interesa ([SL C 8, 11.1.2012., str. 4.](#)); Obavijest Komisije o primjeni članaka 87. i 88. Ugovora o EZ-u na državne potpore u obliku jamstava ([SL C 155, 20.6.2008., str. 10.](#)).

<sup>14</sup>Uredba Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. lipnja 2014. o ocjenjivanju određenih kategorija potpora spojivima s unutarnjim tržištem u primjeni članaka 107. i 108. Ugovora ([SL L 187, 26.6.2014., str. 1.](#)).

<sup>15</sup>U skladu s člankom 109. UFEU-a, Vijeće Europske unije može donijeti uredbe za primjenu članaka 107. i 108. UFEU-a i odrediti kategorije potpora koje su izuzete od obveze prijave. Kako je predviđeno člankom 108. stavkom 4. UFEU-a, Komisija zatim može donijeti uredbe koje se odnose na kategorije državnih potpora koje je Vijeće odredilo, na temelju članka 109. UFEU-a.

<sup>16</sup>Uredba (EU) br. 1407/2013 od 18. prosinca 2013. o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na *de minimis* potpore ([SL L 352, 24.12.2013., str. 1.](#)); Uredba Komisije (EU) br. 360/2012 od 25. travnja 2012. o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na *de minimis* potpore koje se dodjeljuju poduzetnicima koji pružaju usluge od općeg gospodarskog interesa ([SL L 114, 26.4.2012., str. 8.](#)); Uredba Komisije (EU) br. 1408/2013 od 18. prosinca 2013. o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na potpore *de minimis* u poljoprivrednom sektoru ([SL L 352, 24.12.2013., str. 9.](#)); Uredba Komisije (EU) br. 717/2014 od 27. lipnja 2014. o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na *de minimis* potpore u sektoru ribarstva i akvakulture ([SL L 190, 28.6.2014., str. 45.](#)).

<sup>17</sup>Takve se uredbe donose na temelju Uredbe Vijeća (EZ) br. 2015/1588 od 13. srpnja 2015. o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na određene kategorije horizontalnih državnih potpora ([SL L 248, 24.9.2015., str. 1.](#)).

uvjete predviđene u tim uredbama, predmetna država članica izuzeta je od obveze prijave potpore Komisiji.

- (16) Treće, u Odluci o državnim potporama za usluge od općeg gospodarskog interesa<sup>18</sup> i u Uredbi o uslugama javnog željezničkog i cestovnog prijevoza putnika<sup>19</sup> Komisija je utvrdila uvjete na temelju kojih se naknade za obveze pružanja javnih usluga smatraju spojivima s unutarnjim tržištem u skladu s člankom 106. stavkom 3. i člankom 93. UFEU-a. I u tim slučajevima predmetne mjere ne podliježu obvezi mirovanja.

## **2. OPĆA NAČELA PROVEDBE PRAVILA O DRŽAVNIM POTPORAMA**

### **2.1. Načelo lojalne suradnje**

- (17) Člankom 4. stavkom 3. Ugovora o Europskoj uniji<sup>20</sup> („UEU”) od država članica zahtijeva se da olakšaju ostvarivanje zadaća Europske unije. U skladu s načelom lojalne suradnje iz tog članka, Europska unija i države članice, djelujući u okviru svoje nadležnosti, moraju si međusobno pomagati u izvršavanju tih zadaća.
- (18) Obveza uzajamne pomoći koja proizlazi iz članka 4. stavka 3. UEU-a primjenjuje se i na nacionalne sudove<sup>21</sup>. To znači da Komisija pomaže nacionalnim sudovima u primjeni prava Europske unije<sup>22</sup> i da nacionalni sudovi isto tako pomažu Komisiji u ispunjavanju njezinih zadaća. Nacionalni sudovi stoga moraju poduzeti sve potrebne mjere kako bi osigurali ispunjavanje svojih obveza koje proizlaze iz prava Unije i suzdržati se od donošenja odluka koje mogu ugroziti ostvarenje ciljeva UEU-a i UFEU-a (u daljnjem tekstu zajedno: Ugovori)<sup>23</sup>.

### **2.2. Načela ekvivalentnosti i djelotvornosti koja se primjenjuju na nacionalne postupke**

- (19) Sud dosljedno priznaje načelo postupovne autonomije u provedbi pravila o državnim potporama<sup>24</sup>. U skladu s tim načelom, ako u predmetnom području ne postoje propisi

---

<sup>18</sup>Odluka Komisije 2012/21/EU od 20. prosinca 2011. o primjeni članka 106. stavka 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na državne potpore u obliku naknade za pružanje javnih usluga koja se dodjeljuje određenim poduzetnicima kojima je povjereno obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa (priopćena pod brojem dokumenta C(2011) 9380) ([SL L 7, 11.1.2012., str. 3.](#)).

<sup>19</sup>Uredba (EZ) br. 1370/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2007. o uslugama javnog željezničkog i cestovnog prijevoza putnika ([SL L 315, 3.12.2007., str. 1.](#)).

<sup>20</sup>[SL C 202, 7.6.2016., str. 13.](#)

<sup>21</sup>Presuda Suda od 22. listopada 2002., *Roquette Frères*, C-94/00, ECLI:EU:C:2002:603, točka 31.

<sup>22</sup>Presuda Suda od 11. srpnja 1996., *SFEI i dr.*, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, točka 50.; presuda Suda od 28. veljače 1991., *Delimitis / Henninger Bräu*, C-234/89, ECLI:EU:C:1991:91, točka 53.

<sup>23</sup>Presuda Suda od 11. rujna 2014., *Komisija / Njemačke*, C-527/12, ECLI:EU:C:2014:2193, točka 56.; presuda Suda od 21. studenoga 2013., *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, ECLI:EU:C:2013:755, točka 41.

<sup>24</sup>Presuda Suda od 21. rujna 1983., *Deutsche Milchkontor GmbH*, C-205/82, ECLI:EU:C:1983:233, točke 22. do 23.; presuda Suda od 13. lipnja 2002., *Nizozemska / Komisije*, C-382/99, ECLI:EU:C:2002:363, točka 90.; presuda Suda od 11. rujna 2014., *Komisija / Njemačke*, C-527/12, ECLI:EU:C:2014:2193, točke od 39. do 42.; presuda Suda od 23. siječnja 2019., *Fallimento Traghetti del Mediterraneo*, C-387/17, ECLI:EU:C:2019:51, točka 72.; presuda Suda od 11. studenoga 2015., *Klausner Holz Niedersachsen*, C-505/14, ECLI:EU:C:2015:742, točke od 40. do 41.; presuda Suda od 5. ožujka 2019., *Eesti Pagar*, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, točka 135.



Unije, države članice mogu izabrati način ispunjavanja svojih obveza koje proizlaze iz Ugovorâ, pod uvjetom da sredstva kojima se koriste ne utječu negativno na područje primjene i djelotvornost prava Unije. Stoga nacionalni sudovi moraju poduzeti odgovarajuće mjere u skladu sa svojim nacionalnim pravom kako bi osigurali pravilnu provedbu pravila o državnim potporama u nedostatku odluke Komisije o spojivosti mjere<sup>25</sup>.

- (20) Primjena nacionalnog prava ne smije nacionalnim sudovima onemogućiti ili pretjerano otežati poštovanje članka 108. stavka 3. UFEU-a<sup>26</sup>. U skladu sa sudskom praksom sudova Unije, primjenjivo nacionalno zakonodavstvo ne smije biti nepovoljnije od onog kojim se uređuju slične domaće situacije („načelo ekvivalentnosti”) i ne smije biti oblikovano tako da u praksi onemogućiti ili pretjerano oteža ostvarivanje prava dodijeljenih pravom Europske unije („načelo djelotvornosti”) <sup>27</sup>.

#### 2.2.1. Aktivna procesna legitimacija

- (21) U skladu načelom postupovne autonomije, države članice primjenjuju svoja nacionalna pravila o aktivnoj procesnoj legitimaciji na nacionalne sporove u vezi s državnim potporama, pod uvjetom da su ona usklađena s načelima ekvivalentnosti i djelotvornosti.
- (22) U skladu s načelom djelotvornosti, nacionalna pravila o aktivnoj procesnoj legitimaciji pojedinaca i pravnom interesu pojedinaca za pokretanje postupaka ne smiju ugroziti njihovo pravo na djelotvornu sudsku zaštitu pravâ koja je osigurana pravom Unije<sup>28</sup>.
- (23) Studija o provedbi pokazala je da nacionalni sudovi uglavnom odlučuju o predmetima koje su pokrenuli konkurenti korisnika potpore, na koje izravno utječe narušavanje tržišnog natjecanja koje proizlazi iz provedbe nezakonite potpore<sup>29</sup>.
- (24) Međutim, fizička ili pravna osoba može imati pravni interes za pokretanje postupaka pred nacionalnim sudovima, ne samo kako bi uklonila narušavanje tržišnog natjecanja do kojeg je došlo zbog nezakonite provedbe državnih potpora. Nacionalni sudovi moraju ocijeniti pravni interes tužitelja za pokretanje postupaka, bez obzira na to je li na njega izravno utjecalo narušavanje tržišnog natjecanja koje proizlazi iz mjere potpore. Stoga nacionalni sudovi prilikom primjene nacionalnih pravila o aktivnoj procesnoj legitimaciji moraju uzeti u obzir svoju dužnost zaštite interesa svih stranaka koje imaju dovoljan pravni interes za pokretanje postupka („treće strane”) <sup>30</sup>.

---

<sup>25</sup>Presuda Suda od 5. ožujka 2019., *Eesti Pagar*, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, točka 89.

<sup>26</sup>Presuda Suda od 11. studenoga 2015., *Klausner Holz Niedersachsen*, C-505/14, ECLI:EU:C:2015:742, točke od 41. do 42. i 45.; presuda Suda od 5. ožujka 2019., *Eesti Pagar*, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, točke od 138. do 140.

<sup>27</sup>Poštovanje načela djelotvornosti mora se utvrditi analizom posebnih obilježja te odredbe i njezine uloge u relevantnom postupku. U tom smislu vidjeti presudu Suda od 11. studenoga 2015., *Klausner Holz Niedersachsen*, C-505/14, ECLI:EU:C:2015:742, točka 40.

<sup>28</sup>Presuda Suda od 13. siječnja 2005., *Streekgewest*, C-174/02, ECLI:EU:C:2005:10, točka 18.

<sup>29</sup>Vidjeti „Završnu studiju o provedbi pravila i odluka o državnim potporama od strane nacionalnih sudova (COMP/2018/001)”, Ured za publikacije Europske unije, Luxemburg, 2019, str. 71., dostupno na <https://state-aid-caselex-accept.mybit.nl/report>.

<sup>30</sup>Na primjer, u Rumunjskoj svaka osoba na koju utječe nezakonita mjera državne potpore ima aktivnu procesnu legitimaciju na sudu. Vidjeti Prilog 3.: Izvješća po državama u okviru „Završne studije o provedbi pravila i

- (25) Nacionalni sudovi moraju razmotriti i dodatne elemente pri ocjenjivanju aktivne procesne legitimacije i pravnog interesa trećih strana u predmetima koji se odnose na državne potpore dodijeljene u obliku fiskalnih mjera. Za porezne obveznike koji su treće strane može se smatrati da imaju pravni interes za podnošenje tužbe za ostvarivanje povrata poreza naplaćenog protivno obvezi mirovanja samo ako je porez kojem podliježu dio financiranja nezakonite državne potpore<sup>31</sup>. Njihova aktivna procesna legitimacija ne temelji se na postojanju konkurentskog odnosa s korisnikom potpore<sup>32</sup>.
- (26) Nasuprot tomu, porezni obveznici koji su treće strane ne mogu se pozivati na nezakonitost mjere potpore kojom se određeni poduzetnici ili sektori izuzimaju od oporezivanja kako bi izbjegli plaćanje tog poreza ili ostvarili njegov povrat. To je slučaj i kada posluju kao konkurenti korisnika<sup>33</sup>. Naime, takvo rješenje dovelo bi do jačanja protutržišnih učinaka državne potpore jer bi se njime povećao broj poduzetnika koji imaju koristi od oslobođenja od poreza koje čini nezakonitu državnu potporu.

### 2.2.2. Nadležnost

- (27) Načelo postupovne autonomije podrazumijeva da se u okviru nacionalnog pravnog poretka svake države članice odrede sudovi koji su nadležni u postupcima koji se odnose na dodjelu nezakonite potpore. Podrazumijeva se i da države članice utvrđuju detaljna postupovna pravila kojima se uređuju ti sudski postupci, pod uvjetom da se poštuju načela ekvivalentnosti i djelotvornosti<sup>34</sup>.
- (28) U nedostatku posebnih pravila prava Europske unije, struktura pravosudnih sustava država članica znatno se razlikuje. Dok je nekoliko država članica osnovalo specijalizirane sudove za pitanja državnih potpora, druge su dodijelile isključivu nadležnost sudskim vijećima postojećih sudova ili donijele postupovna pravila kojima se pojašnjava nadležnost sudova u predmetima koji se odnose na javnu i privatnu

---

odluka o državnim potporama od strane nacionalnih sudova (COMP/2018/001)”, Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, 2019., str. 404., dostupno na <https://state-aid-caselex-accept.mybit.nl/report>. Osim toga, u Latviji se aktivna procesna legitimacija izravno temelji na članku 108. stavku 3. UFEU-a i stoga se nacionalni sudovi mogu osloniti na definiciju „zainteresirane strane” iz Postupovne uredbe kako bi utvrdili ima li osoba aktivnu procesnu legitimaciju u predmetu. Vidjeti Prilog 3.: Izvješća po državama u okviru „Završne studije o provedbi pravila i odluka o državnim potporama od strane nacionalnih sudova (COMP/2018/001)”, Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, 2019., str. 300., dostupno na <https://state-aid-caselex-accept.mybit.nl/report>.

<sup>31</sup>Upućuje se, primjerice, na slučajeve u kojima se nezakonita potpora financira davanjem kojem podliježe tužitelj. Međutim, drukčije je kada se spor ne odnosi na zahtjev za izuzeće od spornog poreza, nego na zakonitost pravila koja se odnose na taj porez. U tom smislu vidjeti presudu Suda od 3. ožujka 2020., *Vodafone Magyarorszag*, C-75/18, ECLI:EU:C:2020:139, točka 25., i presudu Suda od 26. travnja 2018., *ANGED*, C-233/16, ECLI:EU:C:2018:280, točku 26.;

<sup>32</sup>Presuda Suda od 13. siječnja 2005., *Streekgewest*, C-174/02, ECLI:EU:C:2005:10, točka 19.

<sup>33</sup>Presuda Suda od 10. studenoga 2016., *DTS Distribuidora de Televisión Digital / Komisije*, C-449/14 P, ECLI:EU:C:2016:848, točke od 81. do 82.; presuda Suda od 21. prosinca 2016., *Komisija / Aer Lingus*, C-164/15 P, ECLI:EU:C:2016:990, točka 121.; presuda Suda od 3. ožujka 2020., *Vodafone Magyarorszag*, C-75/18, ECLI:EU:C:2020:139, točke od 24. do 28.

<sup>34</sup>Presuda Suda od 23. siječnja 2019., *Fallimento Traghetti del Mediterraneo*, C-387/17, ECLI:EU:C:2019:51, točka 72.



provedbu<sup>35</sup>. U većini država članica građanski i upravni sudovi nadležni su za primjenu pravila o državnim potporama<sup>36</sup>.

### 2.2.3. Načelo pravomoćnosti (*res judicata*)

- (29) U skladu s načelom pravomoćnosti, presude koje su postale konačne više se ne mogu dovoditi u pitanje. To je slučaj kada su iscrpljena sva prava na žalbu ili ako su rokovi predviđeni za ostvarivanje tih prava istekli. Načelom pravomoćnosti nastoji se zajamčiti stabilnost prava i pravnih odnosa, kao i dobro sudovanje te je ono ugrađeno i u pravni poredak Unije i u nacionalne pravne sustave<sup>37</sup>.
- (30) U skladu s načelom nadređenosti prava Unije<sup>38</sup>, nacionalni sudovi dužni su osigurati puni učinak odredbi prava Unije, među ostalim odbijanjem primjene svake proturječne nacionalne odredbe po službenoj dužnosti. To vrijedi i za nacionalna pravila kojima se utvrđuje načelo pravomoćnosti<sup>39</sup>.
- (31) Nadalje, sudskom praksom sudova Unije ograničena je snaga načela pravomoćnosti u području državnih potpora. Pravomoćnost se stoga može proširiti samo na tužbene razloge koji su već izričito riješeni, podložno zahtjevima ekvivalentnosti i djelotvornosti, ali ne i na pitanja koja su mogla biti, ali nisu bila istaknuta u ranijoj tužbi<sup>40</sup>.
- (32) Načelo nadređenosti prava Unije sprečava i da primjena načela pravomoćnosti ograniči isključivu nadležnost dodijeljenu Komisiji UFEU-om<sup>41</sup>. Okolnost da je nacionalni sud

---

<sup>35</sup>Na primjer, Irska je dodijelila isključivu nadležnost dijelu Visokog suda „Competition List” za rješavanje sporova u području prava tržišnog natjecanja, uključujući predmete o državnim potporama. Osim toga, talijanskim upravnim sudovima od 19. siječnja 2013. dodijeljena je gotovo isključiva nadležnost za odlučivanje u predmetima koji se odnose na javnu i privatnu provedbu pravila o državnim potporama. Građanski sudovi zadržali su svoju nadležnost u pogledu određenih vrsta postupaka i tužbi. Vidjeti Prilog 3.: Izvješća po državama u okviru „Završne studije o provedbi pravila i odluka o državnim potporama od strane nacionalnih sudova (COMP/2018/001)”, Ured za publikacije Europske unije, Luxemburg, 2019, str. 253. i od 263. do 264., dostupno na <https://state-aid-caselex-accept.mybit.nl/report>. Vidjeti i „Završnu studiju o provedbi pravila i odluka o državnim potporama od strane nacionalnih sudova (COMP/2018/001)”, str. 103. do 104.

<sup>36</sup>Konkretno, u većini država članica upravni sudovi nadležni su kada tužitelj osporava akt javnog tijela, kao što je rješenje kojim se provodi povrat potpore ili dodjeljuje potpora, dok su građanski sudovi nadležni za pitanja povezana s povratom državne potpore u kontekstu postupka u slučaju nesolventnosti ili dodjelom odštete. Vidjeti „Završnu studiju o provedbi pravila i odluka o državnim potporama od strane nacionalnih sudova (COMP/2018/001)”, Ured za publikacije Europske unije, Luxemburg, 2019, str. 64., dostupno na <https://state-aid-caselex-accept.mybit.nl/report>.

<sup>37</sup>Presuda Suda od 11. studenoga 2015., *Klausner Holz Niedersachsen*, C-505/14, ECLI:EU:C:2015:742, točka 38.

<sup>38</sup>Presuda Suda od 5. veljače 1963., *Van Gend en Loos / Administratie der Belastingen*, C-26/62, ECLI:EU:C:1963:1; presuda Suda od 15. srpnja 1964., *Costa / E.N.E.L.*, C-6/64, ECLI:EU:C:1964:66.; presuda Suda od 9. ožujka 1978., *Amministrazione delle finanze dello Stato / Simmenthal*, C-106/77, ECLI:EU:C:1978:49.

<sup>39</sup>Presuda Suda od 18. srpnja 2007., *Lucchini*, C-119/05, ECLI:EU:C:2007:434, točke 60. i 61.

<sup>40</sup>Presuda Suda od 18. srpnja 2007., *Lucchini*, C-119/05, ECLI:EU:C:2007:434, točke od 57. do 59.; Presuda Suda od 11. studenoga 2015., *Klausner Holz Niedersachsen*, C-505/14, ECLI:EU:C:2015:742, točke 30. i od 42. do 43.

<sup>41</sup>Presuda Suda od 11. studenoga 2015., *Klausner Holz Niedersachsen*, C-505/14, ECLI:EU:C:2015:742, točka 44.; presuda Suda od 4. ožujka 2020., *Buonotourist / Komisije*, C-586/18 P, ECLI:EU:C:2020:152, točke od 92. do 96.; presuda Suda od 4. ožujka 2020., *CSTP Azienda della Mobilità / Komisije*, C-587/18 P, ECLI:EU:C:2020:150, točke od 92. do 96.

odlučio o mjeri državne potpore prije Komisijine odluke o toj istoj mjeri ne može spriječiti Komisiju da utvrdi da predmetna mjera čini nezakonitu državnu potporu. To vrijedi čak i ako je nacionalni sud koji odlučuje u zadnjem stupnju prethodno isključio takav zaključak.

### 3. ULOGA KOMISIJE

- (33) Cilj sustava prethodne kontrole uspostavljenog člankom 108. stavkom 3. UFEU-a jest osigurati da se može provesti samo spojiva potpora<sup>42</sup>. Kako bi se postigao taj cilj, provedba planirane potpore odgađa se dok Komisija ne donese odluku o njezinoj spojivosti s unutarnjim tržištem<sup>43</sup>.

#### 3.1. Isključiva nadležnost Komisije

- (34) Komisija općenito izvršava svoju glavnu ulogu u ocjenjivanju spojivosti mjere potpore u dva koraka. Prvo, Komisija ocjenjuje može li se mjera smatrati državnom potporom u skladu s člankom 107. stavkom 1. UFEU-a<sup>44</sup>; drugo, ispituje je li mjera spojiva s unutarnjim tržištem. Za prvi korak, koji se sastoji od ocjene postojanja potpore, nadležni su Komisija i nacionalni sudovi, s obzirom na to da će potonji možda morati utvrditi podliježe li mjera obvezi mirovanja<sup>45</sup> (vidjeti odjeljke 4.2.1. i 4.2.2.). Drugi korak, koji se sastoji od ocjene spojivosti, u isključivoj je nadležnosti Komisije. Ocjena spojivosti mora biti uključena u odluku<sup>46</sup>, koja podliježe preispitivanju na sudovima Unije<sup>47</sup>.
- (35) Komisija može ocijeniti spojivost mjere s unutarnjim tržištem nakon prethodnog ispitivanja (kada ne sumnja u spojivost mjere s unutarnjim tržištem)<sup>48</sup> ili službene istrage (kada sumnja u spojivost mjere s unutarnjim tržištem)<sup>49</sup>. Kada pokrene službenu istragu, Komisija donosi odluku u kojoj iznosi svoja preliminarne stajališta o prirodi mjere državne potpore i iznosi sumnje u pogledu spojivosti mjere s unutarnjim tržištem („odluka o pokretanju postupka”)<sup>50</sup>.
- (36) Dok tijekom službene istrage status spojivosti mjere još nije riješen, odluka o pokretanju postupka ima određene pravne posljedice (vidjeti odjeljak 4.1.3.).
- (37) Ocjena mjera državne potpore koju je Komisija provela u svojim odlukama ograničava nacionalne sudove u izvršavanju njihovih nadležnosti (vidjeti odjeljak 4.1.). Prethodne odluke Komisije obvezujuće su za nacionalne sudove, u mjeri da nacionalni sud mora

---

<sup>42</sup>Presuda Suda od 3. ožujka 2020., *Vodafone Magyarorszá*, C-75/18, ECLI:EU:C:2020:139, točka 19.

<sup>43</sup> Presuda Suda od 21. studenoga 2013., *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, ECLI:EU:C:2013:755, točke od 25. do 26.; presuda Suda od 18. svibnja 2017., *Fondul Proprietatea*, C-150/16, ECLI:EU:C:2017:388, točka 40.; presuda Suda od 5. ožujka 2019., *Eesti Pagar*, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, točka 84.

<sup>44</sup>Obavijest Komisije o pojmu državne potpore iz članka 107. stavka 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije ([SL C 262, 19.7.2016., str. 1.](#)).

<sup>45</sup>Presuda Suda od 4. ožujka 2020., *Buonotourist / Komisije*, C-586/18 P, ECLI:EU:C:2020:152, točka 90.

<sup>46</sup>Vidjeti članke 4. i 9. Postupovne uredbe ([SL L 248, 24.9.2015., str. 14.](#)).

<sup>47</sup>Presuda Suda od 19. srpnja 2016., *Kotnik i dr.*, C-526/14, ECLI:EU:C:2016:570, točka 37.

<sup>48</sup>Odluka o neospornosti, Postupovna uredba, članak 4. stavak 3.

<sup>49</sup>Vidjeti pojmove „pozitivna odluka” i „negativna odluka” u članku 9. stavcima 3. i 5. Postupovne uredbe.

<sup>50</sup>Vidjeti članak 4. stavke 3. i 4. Postupovne uredbe ([SL L 248, 24.9.2015., str. 14.](#)).

poštovati Komisijinu ocjenu postojanja potpore<sup>51</sup>. S druge strane, ako nacionalni sud donese odluku prije Komisije, ta presuda ne može spriječiti Komisiju da u nekom trenutku izvršava isključivu nadležnost koja joj je dodijeljena UFEU-om (vidjeti odjeljak 2.2.3.)<sup>52</sup>.

### 3.2. Ovlaсти Komisije za provedbu pravila o državnim potporama

- (38) Kao opće pravilo, kako bi odredila pravne lijekove zbog kršenje pravila o državnim potporama kada zaključi da ispitana mjera čini nezakonitu i nespojivu državnu potporu, Komisija mora donijeti konačnu odluku kojom se završava službena istraga i nalaže povrat te potpore („odluka o povratu potpore”)<sup>53 54</sup>.
- (39) Donošenjem poslovnika o državnim potporama Komisija je kodificirala svoje provedbene ovlasti<sup>55</sup>. U skladu s člankom 16. Postupovne uredbe, Komisija mora donošenjem odluke naložiti povrat nezakonite i nespojive potpore. Kada Komisija odlukom utvrdi da je mjera potpore nezakonita i nespojiva s unutarnjim tržištem, ona nema nikakvu diskrecijsku ovlast i mora naložiti povrat potpore<sup>56</sup>, osim ako bi to bilo protivno općem načelu prava Unije<sup>57</sup>. Osim toga, ovlasti Komisije za nalažanje povrata podliježu roku zastare od deset godina<sup>58</sup>.
- (40) U nekim slučajevima, u skladu s člankom 13. Postupovne uredbe, Komisija bi mogla po vlastitom nahođenju donijeti privremene mjere dok dovršava ocjenu spojivosti. Konkretno, Komisija može izdati nalog za suspenziju ili nalog za povrat ako je ispunjen niz uvjeta<sup>59 60</sup>. Tim se mjerama nastoji ograničiti šteta povezana s provedbom potpore kojom se krše obveze prijave i mirovanja<sup>61</sup>.

---

<sup>51</sup>Presuda Suda od 15. rujna 2016., *PGE*, C-574/14, ECLI:EU:C:2016:686, točka 33.

<sup>52</sup>Presuda Suda od 4. ožujka 2020., *Buonotourist / Komisije*, C-586/18 P, ECLI:EU:C:2020:152, točke od 92. do 96.; presuda Suda od 4. ožujka 2020., *CSTP Azienda della Mobilità / Komisije*, C-587/18 P, ECLI:EU:C:2020:150, točke od 92. do 96.

<sup>53</sup> Presuda Suda od 14. veljače 1990., *Francuska / Komisije („Boussac”)*, C-301/87, ECLI:EU:C:1990:67, točke od 9. do 22. To ne isključuje mogućnost da Komisija u posebnim slučajevima izda nalog za povrat.

<sup>54</sup>Kada Komisija samo utvrdi da je državna potpora dodijeljena nezakonito, bez prethodne prijave Komisiji na temelju članka 108. stavka 3. UFEU-a, ona ne nalaže povrat već isplaćene potpore prije donošenja konačne odluke kojom se potpora proglašava nespojivom s unutarnjim tržištem.

<sup>55</sup>Presuda Suda od 23. siječnja 2019., *Fallimento Traghetti del Mediterraneo*, C-387/17, ECLI:EU:C:2019:51, točka 66.; presuda Suda od 5. ožujka 2019., *Eesti Pagar*, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, točka 110.

<sup>56</sup>Presuda Suda od 7. ožujka 2002., *Italija / Komisije*, C-310/99, ECLI:EU:C:2002:143, točka 99.

<sup>57</sup>Vidjeti članak 16. Postupovne uredbe ([SL L 248, 24.9.2015., str. 14.](#)).

<sup>58</sup>Vidjeti članak 17. stavak 1. Postupovne uredbe ([SL L 248, 24.9.2015., str. 14.](#)).

<sup>59</sup>Presuda Suda od 14. veljače 1990., *Francuska / Komisije*, C-301/87, ECLI:EU:C:1990:67, točke od 19. do 20.; presuda Suda od 21. ožujka 1991., *Italija / Komisije*, C-303/88, ECLI:EU:C:1991:136, točka 46.; presuda Suda od 21. ožujka 1990., *Belgija / Komisije*, C-142/87, ECLI:EU:C:1990:125, točke od 14. do 16.; [ukinuo Sud; vidjeti C-456/18 P].

<sup>60</sup>Ako država članica ne postupi u skladu s nalogom za suspenziju ili povrat, Komisija ima pravo, u okviru ispitivanja merituma predmeta, izravno uputiti predmet Sudu te zatražiti izjavu da predmetno nepridržavanje predstavlja kršenje UFEU-a, u skladu s člankom 14. Postupovne uredbe ([SL L 248, 24.9.2015., str. 19.](#)).

<sup>61</sup>Vidjeti članak 13. stavke 1. i 2. Postupovne uredbe ([SL L 248, 24.9.2015., str. 19.](#)).

#### 4. ULOGA NACIONALNIH SUDOVA

- (41) Dok Komisija mora ispitati spojivost mjere potpore s unutarnjim tržištem, čak i ako je utvrdila njezinu provedbu protivno članku 108. stavku 3. UFEU-a, primarna je uloga nacionalnih sudova očuvanje prava pojedinaca na koje utječe ta povreda<sup>62</sup>.
- (42) Nacionalni sudovi odgovorni su za pružanje učinkovite pravne zaštite trećim stranama<sup>63</sup>. Njihov doprinos sustavu kontrole državnih potpora posebno je potreban u slučajevima dodjele nezakonite potpore, kada nema konačne odluke Komisije o istoj mjeri ili do donošenja takve odluke, kao i u slučajevima kada je spojiva potpora dodijeljena protivno obvezi mirovanja<sup>64</sup>.

##### 4.1. Razgraničenje nadležnosti nacionalnih sudova u primjeni pravila o državnim potporama

- (43) Nacionalni sudovi ovlašteni su tumačiti i primjenjivati članak 107. stavak 1. i članak 108. stavak 3. UFEU-a. Konkretno, ako ne postoji odluka Komisije o istoj mjeri<sup>65</sup>, nacionalni sudovi vezani su samo objektivnim pojmom državne potpore kada izvršavaju svoju nadležnost ocjenjivanja postojanja državne potpore.
- (44) I Komisija ocjenjuje postojanje državne potpore, što je obično prvi korak prije ocjene njezine spojivosti. Stoga bi svi postupci pred Komisijom, prije ili nakon postupaka pred nacionalnim sudovima, mogli utjecati na potonje<sup>66</sup>, kako je objašnjeno u odjeljcima 4.1.1. do 4.1.3.

##### 4.1.1. Nakon odluke Komisije

- (45) Nacionalni sudovi imaju ograničene nadležnosti u pogledu odluka i moraju poštovati njezinu ocjenu postojanja državne potpore. Nacionalni sudovi nisu nadležni ni za proglašavanje Komisijinih odluka nevažećima<sup>67</sup>. Samo sudovi Unije imaju tu nadležnost u skladu s člankom 263. UFEU-a<sup>68</sup>.

---

<sup>62</sup>Presuda Suda od 12. veljače 2008., *CELF et ministre de la Culture et de la Communication*, C-199/06, ECLI:EU:C:2008:79, točka 38.; presuda Suda od 21. studenoga 1991., *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires i drugi / Francuske*, C-354/90, ECLI:EU:C:1991:440, točke od 11. do 12.

<sup>63</sup>Presuda Suda od 11. prosinca 1973., *Lorenz GmbH / Bundesrepublik Deutschland i drugih*, C-120/73, ECLI:EU:C:1973:152, točka 8.; presuda Suda od 21. studenoga 1991., *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires i drugi / Francuske*, C-354/90, ECLI:EU:C:1991:440, točka 11.; presuda Suda od 11. srpnja 1996., *SFEI i dr.*, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, točka 39.

<sup>64</sup>Za ulogu nacionalnih sudova u javnoj provedbi državnih potpora vidjeti Komunikaciju Komisije – Obavijest Komisije o povratu nezakonite i nespojive državne potpore ([SL C 247, 23.7.2019., str. 1.](#)).

<sup>65</sup>Vidjeti i presudu Općeg suda od 20. lipnja 2019., *A&O hostel and hotel Berlin / Komisije*, T-578/17, ECLI:EU:T:2019:437, točka 72.

<sup>66</sup>Presuda Suda od 4. ožujka 2020., *CSTP Azienda della Mobilità / Komisije*, C-587/18 P, ECLI:EU:C:2020:150, točke od 92. do 93.; presuda Suda od 4. ožujka 2020., *Buonotourist / Komisije*, C-586/18 P, ECLI:EU:C:2020:152, točka 96.

<sup>67</sup>Presuda Suda od 22. listopada 1987., *Foto-Frost / Hauptzollamt Lübeck-Ost*, C-314/85, ECLI:EU:C:1987:452, točka 20.

<sup>68</sup>Presuda Suda od 21. veljače 1991., *Zuckerfabrik Süderdithmarschen i Zuckerfabrik Soest / Hauptzollamt Itzehoe i Hauptzollamt Paderborn*, C-143/88 i C-92/89, ECLI:EU:C:1991:65, točka 23.; presuda Suda od 9. studenoga 1995., *Atlanta Fruchthandelsgesellschaft i dr. (I) / Bundesamt für Ernährung und Forstwirtschaft*, C-

- (46) Ako nacionalni sud sumnja u tumačenje ili valjanost odluke Komisije, može od Komisije zatražiti pojašnjenje (vidjeti odjeljak 5.1.) ili je, ovisno o okolnostima, može ili mora<sup>69</sup> uputiti Sudu radi rješavanja prethodnog pitanja, u skladu s člankom 267. UFEU-a<sup>70</sup>.

#### 4.1.2. Nakon odluka Komisije kojima se potpora proglašava spojivom s unutarnjim tržištem

- (47) Konačna odluka Komisije kojom se priznaje spojivost nezakonite potpore nakon što je dodijeljena nema za učinak *a posteriori* legalizaciju mjera kojima se provodi potpora, a koje su donesene protivno obvezi mirovanja predviđenoj UFEU-om.
- (48) U tom kontekstu nacionalni sudovi moraju jamčiti pojedincima da će se „donijeti cjelovit zaključak”<sup>71</sup> o povredi obveze mirovanja. Ti se zaključci osobito odnose na valjanost akata kojima se provodi potpora i na povrat financijske potpore dodijeljene protivno obvezi mirovanja, u skladu s njihovim nacionalnim pravom.
- (49) Iz toga slijedi da bi, kada treća strana pred nacionalnim sudom zatraži uklanjanje prednosti povezanih s preuranjenom provedbom potpore, sud trebao prihvatiti njezinu tužbu čak i ako je Komisija potporu o kojoj je riječ već proglasila spojivom. Svako drugo tumačenje dovelo bi do toga da se državama članicama dopusti da povrijede odredbe UFEU-a i time ih liši djelotvornosti<sup>72</sup>.

#### 4.1.3. Nakon odluke Komisije o pokretanju postupka

- (50) Situacija je drukčija kada je Komisija na temelju članka 108. stavka 2. UFEU-a samo pokrenula istražni postupak u vezi s mjerom potpore o kojoj je pokrenut postupak pred nacionalnim sudom. U odluci o pokretanju postupka Komisija u načelu izražava sumnju u spojivost mjere potpore s unutarnjim tržištem. Iako se te sumnje općenito odnose na

---

465/93, ECLI:EU:C:1995:369, točka 51.; presuda Suda od 18. srpnja 2007., *Lucchini*, C-119/05, ECLI:EU:C:2007:434, točka 53.

<sup>69</sup>Na temelju članka 267. UFEU-a, nacionalni sud čija odluka ne podliježe daljnjoj sudskoj provjeri dužan je u određenim okolnostima Sudu uputiti zahtjev za postupak prethodnog upućivanja. Tamo gdje se tumačenje prava Europske unije može jasno izvesti iz sudske prakse ili kad ne ostavlja mjesta nikakvoj razumnoj sumnji, sud protiv čijih odluka nema pravnog lijeka u skladu s nacionalnim pravom nije obavezan uputiti predmet Sudu radi rješavanja prethodnog pitanja, iako mu je to omogućeno. Vidjeti presudu Suda od 6. listopada 1982., *CILFIT / Ministero della Sanità*, C-283/81, ECLI:EU:C:1982:335, točke 14. do 20.; presudu Suda od 11. rujna 2008., *Unión General de Trabajadores de la Rioja*, C-428/06 do C-434/06, ECLI:EU:C:2008:488, točke 42. i 43. presudu Suda od 28. srpnja 2016., *Association France Nature Environnement*, C-379/15, ECLI:EU:C:2016:603, točke od 47. do 50.; presudu Suda od 15. rujna 2016., *PGE*, C-574/14, ECLI:EU:C:2016:686, točka 40.; presuda Suda od 4. listopada 2018., *Komisija / France (Advance Payment)*, C-416/17, ECLI:EU:C:2018:811, točke 108. i sljedeće.

<sup>70</sup>Presuda Suda od 11. srpnja 1996., *SFEI i dr.*, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, točke 50. i 51.; presuda Suda od 21. studenoga 2013., *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, ECLI:EU:C:2013:755, točka 44.

<sup>71</sup>Presuda Suda od 21. studenoga 2013., *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, ECLI:EU:C:2013:755, točka 30.; presuda Suda od 5. ožujka 2019., *Eesti Pagar*, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, točka 89.; presuda Suda od 3. ožujka 2020., *Vodafone Magyarország*, C-75/18, ECLI:EU:C:2020:139, točka 23.; presuda Suda od 13. prosinca 2018., *Rittinger dr.*, C-492/17, ECLI:EU:C:2018:1019, točka 42.

<sup>72</sup>Presuda Suda od 19. prosinca 2019., *Arriva Italia i dr.*, C-385/18, ECLI:EU:C:2019:1121, točka 85.

spojivost potpore, ocjena postojanja potpore preliminarne je naravi i proizlazi iz početnog ispitivanja predmetne mjere<sup>73</sup>.

- (51) U skladu s člankom 4. stavkom 3. UFEU-a, nacionalni sudovi moraju uzeti u obzir pravnu situaciju koja proizlazi iz postupaka koji su u tijeku pred Komisijom, čak i ako je ona privremena.
- (52) To znači da, dok je istražni postupak u tijeku, odluka o pokretanju postupka sama po sebi ima pravne posljedice koje nacionalni sudovi moraju uzeti u obzir. Nakon odluke o pokretanju postupka, nacionalni sud ne može utvrditi da ta mjera ne predstavlja potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a jer bi u protivnom bila dovedena u pitanje djelotvornost članka 108. stavka 3. UFEU-a<sup>74</sup>.
- (53) U tu svrhu na nacionalnim je sudovima da nalože mjere prikladne za ispravljanje nezakonite provedbe potpore sve dok Komisija ne donese konačnu odluku. Nacionalni sudovi mogu odlučiti obustaviti primjenu predmetne mjere i naložiti povrat već isplaćenih iznosa. Oni mogu odlučiti naložiti i druge privremene mjere kako bi zaštitili interese predmetnih stranaka i djelotvornost Komisijine odluke o pokretanju postupka<sup>75</sup>.
- (54) Osim toga, nacionalni sudovi ne mogu jednostavno zastati s postupkom dok Komisija ne donese konačnu odluku<sup>76</sup>. Odluka o prekidu postupka imala bi *de facto* isti učinak kao i odluka o odbijanju zahtjeva za privremene mjere i dovela bi do zadržavanja nezakonite prednosti tijekom razdoblja u kojem je provedba potpore zabranjena.

#### **4.2. Nadležnosti nacionalnih sudova**

- (55) Kako je navedeno u točkama od 11. do 13., nacionalni sudovi moraju utvrditi je li državna potpora dodijeljena u skladu s člankom 108. stavkom 3. UFEU-a u okviru granica određenih isključivom nadležnošću Komisije za ocjenu spojivosti potpore i bilo kojom prethodnom odlukom Komisije o istoj mjeri.
- (56) Nacionalni sudovi svoju ocjenu provode u dva koraka: prvo, ocjenjuju prirodu mjere kako bi utvrdili može li se smatrati državnom potporom u skladu s člankom 107. stavkom 1. UFEU-a; drugo, ako nacionalni sudovi utvrde da mjera predstavlja državnu potporu, moraju zaključiti podliježe li mjera obvezi mirovanja. Ako nacionalni sudovi utvrde povredu obveze mirovanja, moraju odrediti odgovarajuće pravne lijekove kako bi zaštitili prava pojedinaca na koje utječe takva povreda.

---

<sup>73</sup> Presuda Suda od 21. studenoga 2013., *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, ECLI:EU:C:2013:755, točke od 37 do 40.

<sup>74</sup> Presuda Suda od 21. studenoga 2013., *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, ECLI:EU:C:2013:755, točka 38.

<sup>75</sup> Presuda Suda od 21. studenoga 2013., *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, ECLI:EU:C:2013:755, točke od 41 do 43.

<sup>76</sup> Presuda Suda od 11. ožujka 2010., *CELF et ministre de la Culture et de la Communication*, C-1/09, ECLI:EU:C:2010:136, točke 31. i sljedeće; rješenje Suda od 4. travnja 2014., *Flughafen Lübeck*, C-27/13, ECLI:EU:C:2014:240, točka 30.



#### 4.2.1. Ocjena postojanja potpore

- (57) Za utvrđivanje da je potpora nezakonito provedena potrebno je prethodno utvrđivanje postojanja državne potpore. Sudovi Unije potvrdili su da su, kao i u slučaju Komisije, nacionalni sudovi nadležni za tumačenje pojma državne potpore<sup>77</sup>.
- (58) Kako bi se utvrdilo postojanje državne potpore, često je potrebno ocijeniti niz složenih pitanja (vidjeti točku 14.). U svojoj Obavijesti o pojmu državne potpore iz članka 107. stavka 1. UFEU-a<sup>78</sup> Komisija je objavila detaljne smjernice za pomoć nacionalnim sudovima.
- (59) Ako se pojave dvojbe u pogledu postojanja elemenata državne potpore, nacionalni sudovi mogu zatražiti mišljenje Komisije (vidjeti odjeljak 5.1.1.2.). Nacionalni sudovi također imaju mogućnost ili obvezu uputiti predmet Sudu Europske unije radi rješavanja prethodnog pitanja u skladu s člankom 267. UFEU-a.

#### 4.2.2. Ocjena je li došlo do povrede obveze mirovanja

- (60) U kontekstu ocjene podliježe li mjera potpore obvezi mirovanja, nacionalni sudovi moraju razmotriti je li mjera obuhvaćena jednim od izuzeća od obveze prijave (vidjeti odjeljak 1.2.). Nacionalni sudovi posebno ocjenjuju ispunjava li predmetna mjera kriterije utvrđene uredbom o skupnom izuzeću ili čini postojeću potporu.
- (61) Ako mjera potpore ispunjava sve uvjete predviđene uredbom o skupnom izuzeću, ona se izuzima od obveze prethodne prijave Komisiji i spojiva je s unutarnjim tržištem.
- (62) Kad je riječ o „postojećoj potpori”, u Postupovnoj uredbi utvrđuju se okolnosti pod kojima se potpora smatra postojećom kako bi se državama članicama i korisnicima pružila pravna sigurnost<sup>79</sup>. Zbog promjena u politici državnih potpora određene mjere koje nisu činile novu potporu kada su stupile na snagu mogle su od tada postati nezakonite. Kada mjera koja čini državnu potporu pripada kategoriji postojeće potpore, ne podliježe obvezi prijave od strane države članice, ali je i dalje podložna preispitivanju Komisije.

##### 4.2.2.1. Primjena uvjeta uredbi o skupnom izuzeću

- (63) Države članice mogu smatrati da je mjera izuzeta od obveze prijave ako ispunjava opće i posebne uvjete predviđene uredbama o skupnom izuzeću. Međutim, ako država članica provodi mjeru potpore koja ne ispunjava sve uvjete primjenjivog skupnog izuzeća bez prethodne prijave Komisiji, provedba te potpore je nezakonita.

---

<sup>77</sup>Presuda Suda od 22. ožujka 1977., *Steinike & Weinlig*, C-78/76, ECLI:EU:C:1977:52, točka 14.; presuda Suda od 11. srpnja 1996., *SFEI i dr.*, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, točka 49.; presuda Suda od 21. studenoga 1991., *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires i drugi / Francuske*, C-354/90, ECLI:EU:C:1991:440, točka 10.; presuda Suda od 18. srpnja 2007., *Lucchini*, C-119/05, ECLI:EU:C:2007:434., točka 50.; presuda Suda od 5. listopada 2006., *Transalpine Ölleitung in Österreich*, C-368/04, ECLI:EU:C:2006:644, točka 39.

<sup>78</sup>[SL C 262, 19.7.2016., str. 1.](#)

<sup>79</sup>Postupovna uredba, članci od 21. do 23.

- (64) Obveze prijave i mirovanja koje proizlaze iz UFEU-a obvezujuće su ne samo za nacionalne sudove nego i za sva upravna tijela država članica<sup>80</sup>.
- (65) Kada nacionalni sudovi ocjenjuju je li mjera državne potpore zakonito provedena, moraju provjeriti jesu li ispunjeni uvjeti iz uredbe o skupnom izuzeću kako bi utvrdili da je mjera izuzeta od obveze prijave. Sud je definirao opseg nadležnosti nacionalnih sudova kada utvrđuju jesu li uvjeti iz Uredbe o općem skupnom izuzeću pravilno primijenjeni<sup>81</sup>, odnosno u kojoj mjeri nacionalni sudovi mogu tumačiti njezine odredbe.
- (66) Donošenjem uredbi o skupnom izuzeću ne namjerava se državama članicama prenijeti ocjenjivanje spojivosti državne potpore s unutarnjim tržištem, što ostaje u isključivoj nadležnosti Komisije<sup>82</sup>. Procjena spojivosti određene mjere potpore s kriterijima različitim od onih utvrđenih u relevantnoj uredbi o skupnom izuzeću zahtijevala bi složenu ocjenu, što je u isključivoj nadležnosti Komisije<sup>83</sup>. Međutim, dužnost je nacionalnih sudova provjeriti jesu li nacionalna tijela dodijelila potpore koje su u potpunosti u skladu sa strogim tumačenjem općih i posebnih uvjeta primjenjive uredbe o skupnom izuzeću.
- (67) Ako je potpora provedena u skladu s uredbom o skupnom izuzeću bez ispunjavanja svih primjenjivih uvjeta, primatelj te potpore u tom trenutku ne može legitimno očekivati da je dodjela potpore bila zakonita<sup>84</sup>. Nacionalna tijela nisu ovlaštena donositi konačne odluke kojima se utvrđuje nepostojanje obveze prijave potpore<sup>85</sup>.

#### 4.2.2.2. *Postojeća potpora*

- (68) Kako je navedeno u stavku 62., postojeća potpora, za razliku od nove potpore, ne podliježe obvezi prijave. Ako nacionalni sud utvrdi da se mjera smatra postojećom potporom, ne može je preispitivati. Naime, isključivo je na Komisiji da ocijeni je li postojeća potpora još uvijek spojiva s unutarnjim tržištem i da predloži odgovarajuće mjere ako program više nije spojiv. Pri provedbi pravila o državnim potporama nacionalni sudovi ograničeni su na ocjenu čini li mjera potpore postojeću potporu u smislu članka 108. stavka 1. UFEU-a.
- (69) U Ugovorima nisu navedene nikakve smjernice o tome što mjeru potpore čini postojećom potporom. U odredbama Postupovne uredbe definiraju se okolnosti pod kojima se potpora smatra postojećom<sup>86</sup>. Međutim, Postupovna uredba ne sadržava

<sup>80</sup>Presuda Suda od 5. ožujka 2019., *Eesti Pagar*, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, točke od 90. do 92.

<sup>81</sup>Presuda Suda od 5. ožujka 2019., *Eesti Pagar*, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, točka 101.; presuda Suda od 29. srpnja 2019., *BMW / Komisije*, C-654/17 P, ECLI:EU:C:2019:634, točka 151.

<sup>82</sup>Presuda Suda od 29. srpnja 2019., *BMW / Komisije*, C-654/17 P, ECLI:EU:C:2019:634, točke 132. i 133.; presuda Suda od 5. ožujka 2019., *Eesti Pagar*, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, točka 67.

<sup>83</sup>Presuda Suda od 5. ožujka 2019., *Eesti Pagar*, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, točka 68.

<sup>84</sup>Presuda Suda od 15. prosinca 2005., *Unicredito Italiano*, C-148/04, ECLI:EU:C:2005:774, točka 104.; presuda Suda od 19. ožujka 2015., *OTP Bank*, C-672/13, ECLI:EU:C:2015:185, točka 77.; presuda Suda od 5. ožujka 2019., *Eesti Pagar*, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, točka 104.

<sup>85</sup>Presuda Suda od 5. ožujka 2019., *Eesti Pagar*, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, točka 101.; presuda Suda od 29. srpnja 2019., *BMW / Komisije*, C-654/17 P, ECLI:EU:C:2019:634, točka 151.

<sup>86</sup>Postupovna uredba, članak 1. točka (b) i članak 17. stavak 3.

nijednu odredbu koja se odnosi na ovlasti i obveze nacionalnih sudova, koje su i dalje uređene odredbama UFEU-a kako ih tumači Sud<sup>87</sup>.

- (70) Na primjer, člankom 17. stavkom 1. Postupovne uredbe utvrđuje se da ovlasti Komisije u vezi s povratom potpore podliježu roku zastare od deset godina, dok se u stavku 3. tog članka navodi: „Svaka potpora u vezi s kojom je istekao rok zastare smatra se postojećom potporom.”.
- (71) U tom kontekstu desetogodišnji rok zastare ne podrazumijeva opće načelo prema kojem bi nova potpora nakon isteka tog roka postala postojeća potpora<sup>88</sup>. Rok zastare od deset godina ne može se primijeniti na nacionalne postupke, čak ni po analogiji<sup>89</sup>, s obzirom na to da se povrat izvršava u skladu s pravilima predviđenima primjenjivim nacionalnim pravom.

#### 4.2.3. Zaštita prava pojedinaca u slučaju povrede obveze mirovanja

- (72) Kako bi se zaštitila prava pojedinaca u slučaju nezakonite provedbe državnih potpora, nacionalni sudovi mogu donijeti različite vrste pravnih lijekova, ovisno o slučaju. Na primjer, mogu odlučiti suspendirati ili obustaviti provedbu mjere (odjeljak 4.2.3.1.), naložiti povrat već isplaćenih iznosa (odjeljak 4.2.3.2.) ili odrediti razne privremene mjere kako bi se na drugi način zaštitili interesi predmetnih stranaka (odjeljak 4.2.3.3.)<sup>90</sup>. Naposljetku, od sudova se može zatražiti da odlučuju o naknadi štete koju su pretrpjele treće strane zbog nezakonite provedbe državne potpore (odjeljak 4.2.3.4.). U svakom slučaju, nacionalni sudovi moraju pojedincima zajamčiti poduzimanje svih potrebnih mjera u skladu s nacionalnim pravom kako bi se otklonile posljedice povrede članka 108. stavka 3. UFEU-a<sup>91</sup>.

##### 4.2.3.1. Suspendizacija ili obustava provedbe mjere

- (73) Ako državno tijelo još nije provelo mjeru državne potpore koja je dodijeljena protivno članku 108. stavku 3. UFEU-a, nacionalni sudovi moraju spriječiti tu provedbu njezinom suspendizacijom ili obustavom.
- (74) Pravom Europske unije nije određeno koji zaključak nacionalni sudovi trebaju donijeti u pogledu valjanosti akta o dodjeli nezakonite državne potpore, već se samo zahtijeva poduzimanje učinkovitih mjera za sprječavanje isplate nezakonite potpore korisniku. Međutim, u nekim se slučajevima u okviru nacionalnog prava suspendizacija nezakonite provedbe mjere može postići poništenjem akta o dodjeli<sup>92</sup>.

<sup>87</sup>Presuda Suda od 23. siječnja 2019., *Fallimento Traghetti del Mediterraneo*, C-387/17, ECLI:EU:C:2019:51, točka 66.; presuda Suda od 5. ožujka 2019., *Eesti Pagar*, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, točka 110.

<sup>88</sup>Presuda Općeg suda od 30. travnja 2002., *Vlada Gibraltara / Komisije*, T-195/01 i T-207/01, ECLI:EU:T:2002:111, točka 130.

<sup>89</sup>Presuda Suda od 5. ožujka 2019., *Eesti Pagar*, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, točke 108. i 109.; Presuda Suda od 30. travnja 2020., *Nelson Antunes da Cunha*, C-627/18, ECLI:EU:C:2020:321, točka 33.

<sup>90</sup>Presuda Suda od 21. studenoga 2013., *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, ECLI:EU:C:2013:755, točka 43.; presuda Suda od 21. prosinca 2016., *Komisija / Hansestadt Lübeck*, C-524/14 P, ECLI:EU:C:2016:971, točka 29.

<sup>91</sup>Presuda Suda od 3. ožujka 2020., *Vodafone Magyarország*, C-75/18, ECLI:EU:C:2020:139, točka 23.; presuda Suda od 19. prosinca 2019., *Arriva Italia i dr.*, C-385/18, ECLI:EU:C:2019:1121, točka 84.

<sup>92</sup>Presuda Suda od 8. prosinca 2011., *Residex Capital IV*, C-275/10, ECLI:EU:C:2011:814, točke 44.–47.

- (75) Prema tome, nacionalni sudovi mogu ugovor kojim se dodjeljuje potpora proglasiti ništavim, poništiti odluku o dodjeli potpore ili suspendirati njezinu provedbu (na primjer u slučajevima kada se potpora dodjeljuje u obliku pristupa objektu ili usluzi).
- (76) Kada se potpora dodjeljuje u obrocima, nacionalni sudovi trebali bi naložiti suspenziju budućih plaćanja.

#### 4.2.3.2. Povrat

- (77) Ako je nezakonita potpora već isplaćena korisniku, a Komisija nije donijela odluku kojom se potpora proglašava spojivom, nacionalni sudovi u pravilu moraju naložiti puni povrat nezakonito dodijeljenog iznosa<sup>93</sup>. Ukidanje potpore njezinim povratom logična je posljedica njezine nezakonitosti<sup>94</sup>.
- (78) Kako bi se ponovno uspostavilo stanje kakvo je bilo prije dodjele potpore, nacionalni sudovi moraju prvo u potpunosti ukinuti prednost koju je korisnik nezakonito stekao. Takva prednost obuhvaća potporu („glavnicu potpore”) i neplaćenu kamatu u razdoblju trajanja nezakonite potpore koju bi poduzetnik platio da se za iznos potpore morao zadužiti na tržištu i što je dovelo do poboljšanje njegova konkurentskog položaja tijekom tog razdoblja („kamata za razdoblje trajanja nezakonitosti”)<sup>95</sup>. Stoga nacionalni sudovi moraju naložiti povrat glavnice potpore i kamate za razdoblje trajanja nezakonitosti.
- (79) Ako se vode paralelni postupci pred nacionalnim sudom i u Komisiji i ako Komisija potporu proglasi nespojivom, nacionalni sud treba provesti odluku Komisije u skladu s njezinim odredbama<sup>96</sup>.
- (80) Ako Komisija potporu proglasi spojivom, pravom Europske unije propisano je da države članice moraju osigurati samo povrat kamate za razdoblje trajanja nezakonitosti<sup>97</sup>, koje se računa od trenutka plaćanja potpore do proglašenja spojivosti. Provedbene mjere poduzete protivno članku 108. stavku 3. UFEU-a ne mogu na temelju Komisijine odluke retroaktivno postati zakonite<sup>98</sup>.
- (81) Ako se odluka Komisije kojom se mjera proglašava spojivom poništi, ne može se smatrati da je Komisija odobrila tu mjeru. Ako je riječ o državnoj potpori, njezina se

<sup>93</sup>Presuda Suda od 21. srpnja 2005., *Xunta de Galicia*, C-71/04, ECLI:EU:C:2005:493, točka 49.; presuda Suda od 11. srpnja 1996., *SFEI i dr.*, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, točke 40. i 68.; presuda Suda od 21. studenoga 1991., *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires i dr. / Francuska*, C-354/90, ECLI:EU:C:1991:440, točka 12.; presuda Suda od 8. prosinca 2011., *Residex Capital IV*, C-275/10, ECLI:EU:C:2011:814, točka 43.

<sup>94</sup>Presuda Suda od 21. prosinca 2016., *Komisija / Aer Lingus*, C-164/15 P i C-165/15 P, ECLI:EU:C:2016:990, točka 116.; presuda Suda od 19. ožujka 2015., *OTP Bank*, C-672/13, ECLI:EU:C:2015:185, točka 70.; presuda Suda od 8. prosinca 2011., *Residex Capital IV*, C-275/10, ECLI:EU:C:2011:814, točka 33.

<sup>95</sup>Presuda Suda od 5. ožujka 2019., *Eesti Pagar*, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, točka 132.; presuda Suda od 8. prosinca 2011., *Residex Capital IV*, C-275/10, ECLI:EU:C:2011:814, točka 39.

<sup>96</sup>U tom pogledu vidjeti Komunikaciju Komisije – Obavijest Komisije o povratu nezakonite i nespojive državne potpore ([SL C 247, 23.7.2019., str. 1.](#)).

<sup>97</sup>Presuda Suda od 5. ožujka 2019., *Eesti Pagar*, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, točka 134.

<sup>98</sup>Presuda Suda od 12. veljače 2008., *CELF et ministre de la Culture et de la Communication*, C-199/06, ECLI:EU:C:2008:79, točka 40.; presuda Suda od 19. ožujka 2015., *OTP Bank*, C-672/13, ECLI:EU:C:2015:185, točka 76.; presuda Suda od 23. siječnja 2019., *Fallimento Traghetti del Mediterraneo*, C-387/17, ECLI:EU:C:2019:51, točka 59.

provedba smatra nezakonitom<sup>99</sup>. Osim toga, ako je podnesena tužba za poništenje, korisnik se ne može pozvati na legitimno očekivanje da je potpora bila zakonita<sup>100</sup>.

- (82) Ako je država članica dužna osigurati povrat nezakonite potpore, a Komisija nije donijela odluku o povratu potpore, za izračun kamate za razdoblje trajanja nezakonitosti ne primjenjuju se članak 16. stavak 2. Postupovne uredbe ni članci 9. i 11. Uredbe Komisije (EZ) br. 794/2004<sup>101</sup>. Stoga u tom slučaju nadležna tijela predmetne države članice trebaju izračunati kamatu za razdoblje trajanja nezakonitosti u skladu s primjenjivim pravilima nacionalnog prava, koja moraju ispunjavati dva uvjeta: prvo, moraju biti u skladu s načelom ekvivalentnosti i djelotvornosti (vidjeti odjeljak 2.2.) i drugo, kamate za razdoblje trajanja nezakonitosti moraju se izračunati po stopi koja bi se primjenjivala u tom razdoblju da se korisnik za predmetni iznos potpore morao zadužiti na tržištu<sup>102</sup>.
- (83) Kada je riječ o primjeni roka zastare u pogledu ovlasti nacionalnih sudova da nalože povrat, u presudama sudova Unije određeno je da se desetogodišnje razdoblje zastare predviđeno Postupovnom uredbom primjenjuje isključivo na Komisiju<sup>103</sup>. Ako je nacionalnim postupcima predviđen dulji rok zastare, nacionalni sudac mora naložiti povrat potpore dodijeljene protivno obvezi mirovanja čak i ako je razdoblje zastare propisano za Komisiju već isteklo. I nacionalni rokovi zastare kraći od 10 godina obvezujući su za nacionalne sudove, osim ako je Komisija donijela odluku o povratu potpore<sup>104</sup>. Ako je Komisija donijela odluku o povratu potpore, države članice ne mogu opravdati neprovođenje te odluke zahtjevima nacionalnog prava, primjerice nacionalnim rokovima zastare<sup>105</sup>.

#### 4.2.3.3. Privremene mjere

- (84) U okviru svojih obveza na temelju članka 108. stavka 3. UFEU-a nacionalni sudovi dužni su poduzeti privremene mjere ako je to primjereno radi zaštite prava pojedinaca i izravnog učinka članka 108. stavka 3. UFEU-a<sup>106</sup>. Te mjere, čiji je cilj ukloniti

---

<sup>99</sup>Presuda Suda od 12. veljače 2008., *CELF et ministre de la Culture et de la Communication*, C-199/06, ECLI:EU:C:2008:79, točka 63.

<sup>100</sup>Presuda Suda od 12. veljače 2008., *CELF et ministre de la Culture et de la Communication*, C-199/06, ECLI:EU:C:2008:79, točka 68.

<sup>101</sup>Uredba Komisije (EZ) br. 794/2004 od 21. travnja 2004. o provedbi Uredbe Vijeća (EZ) br. 659/1999 o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu članka 93. Ugovora o EZ ([SL L 140, 30.4.2004., str. 1.](#)).

<sup>102</sup>Presuda Suda od 5. ožujka 2019., *Eesti Pagar*, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, točka 141.

<sup>103</sup>Presuda Suda od 23. siječnja 2019., *Fallimento Traghetti del Mediterraneo*, C-387/17, ECLI:EU:C:2019:51, točka 61.

<sup>104</sup>Presuda Suda od 23. siječnja 2019., *Fallimento Traghetti del Mediterraneo*, C-387/17, ECLI:EU:C:2019:51, točke od 71. do 75.

<sup>105</sup>Presuda Suda od 20. ožujka 1997., *Land Rheinland-Pfalz v Alcan Deutschland*, C-24/95, ECLI:EU:C:1997:163, točke od 34. do 37.; presuda Suda od 29. ožujka 2012., *Komisija / Italija*, C-243/10, ECLI:EU:C:2012:182, točka 35.; presuda Suda od 30. travnja 2020., *Nelson Antunes da Cunha*, C-627/18, ECLI:EU:C:2020:321, točka 60.

<sup>106</sup>Presuda Suda od 21. studenoga 1991., *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires i dr. / Francuska* C-354/90, ECLI:EU:C:1991:440, točka 12.; presuda Suda od 21. prosinca 2016., *Komisija / Hansestadt Lübeck*, C-524/14 P, ECLI:EU:C:2016:971, točka 29. presuda Suda od 11. srpnja 1996., *SFEI i dr.*, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, točka 52.; presuda Suda od 5. listopada 2006., *Transalpine Ölleitung in Österreich*, C-368/04, ECLI:EU:C:2006:644, točka 46.

negativne učinke potpore na tržišno natjecanje na privremenoj osnovi<sup>107</sup>, nacionalni sudovi određuju u skladu sa svojim nacionalnim pravom, pod uvjetom da su ispunjeni uvjeti ekvivalentnosti i djelotvornosti (odjeljak 2.2.).

- (85) Nacionalni sudovi mogu poduzeti privremene mjere ako je nezakonita potpora već isplaćena<sup>108</sup> ili bi trebala uskoro biti isplaćena. U prvom slučaju nacionalni sudovi mogu naložiti povrat potpore s kamatom za razdoblje trajanja nezakonitosti ili njezin privremeni prijenos na blokirani račun, uključujući kamatu za razdoblje od provedbe potpore do njezina prijenosa. Time se sprečava da korisnik i dalje uživa prednost povezanu s nezakonitom potporom. Ako bi isplata potpore mogla neposredno uslijediti, sud može izdati privremeno rješenje kojim se sprečava isplata navodno nezakonite potpore dok se ne donese odluka o meritumu predmeta<sup>109</sup>.
- (86) Isto tako, ako nacionalni sud želi pričekati ishod Komisijine ocjene spojivosti prije donošenja konačne presude, on može odrediti odgovarajuće privremene mjere. Istraga Komisije koja je u tijeku ne oslobađa nacionalni sud od njegove obveze zaštite prava pojedinaca na temelju članka 108. stavka 3.<sup>110</sup>
- (87) Nacionalni sudovi obvezni su odrediti privremene mjere ako su zadovoljeni određeni uvjeti: i. nema dvojbe o postojanju državne potpore; ii. potpora bi trebala biti uskoro provedena ili je već provedena; i iii. nisu utvrđene izvanredne okolnosti zbog kojih bi povrat bio neprimjeren<sup>111</sup>.
- 4.2.3.4. *Tužba za naknadu štete*
- (88) U okviru svoje uloge na temelju članka 108. stavka 3. UFEU-a nacionalni sudovi možda će morati odlučivati i o zahtjevima za naknadu štete koju su pretrpjele treće osobe zbog nezakonite državne potpore. U slučaju pozitivnog ishoda tužitelji imaju pravo na izravnu financijsku naknadu za pretrpljeni gubitak.
- (89) Sud je u više navrata odlučio da pogođene treće strane mogu pokrenuti takve postupke za naknadu štete pred nacionalnim sudovima u skladu s nacionalnim pravom<sup>112</sup>, koje bi

---

<sup>107</sup>Presuda Suda od 11. srpnja 1996., *SFEI i dr.*, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, točka 52.; presuda Suda od 5. listopada 2006., *Transalpine Ölleitung in Österreich*, C-368/04, ECLI:EU:C:2006:644, točka 46.

<sup>108</sup>U Studiji o provedbi navodi se zanimljivo rješenje francuskog suda nakon negativne odluke Komisije: kako bi kompenzirao automatski učinak suspenzije zbog podnošenja žalbe protiv odluke o povratu, nacionalni sud naložio je korisniku da uplati dugovane iznose na blokirani račun. Pritom je sud iskoristio odredbu francuskog prava kojom se omogućuje privremeno plaćanje u slučaju kada se obveza plaćanja ne može ozbiljno osporavati. Vidjeti Prilog 3.: Izvješća po državama u okviru „Završne studije o provedbi pravila i odluka o državnim potporama od strane nacionalnih sudova (COMP/2018/001)”, Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, 2019., str. 156., sažetak predmeta FR8: *Cour administrative d'appel de Bordeaux*, 10. prosinca 2015., dostupno na <https://state-aid-caselex-accept.mybit.nl/report>.

<sup>109</sup>Presuda Suda od 26. listopada 2016., *DEI i Komisija / Alouminion tis Ellados*, C-590/14 P, ECLI:EU:C:2016:797, točka 101.

<sup>110</sup>Nacionalni sudovi osim toga mogu odlučiti poduzeti privremene mjere dok čekaju mišljenje ili informaciju Komisije ili presudu višeg nacionalnog suda ili sudova Unije.

<sup>111</sup>Presuda Suda od 11. ožujka 2010., *CELF et ministre de la Culture et de la Communication*, C-1/09, ECLI:EU:C:2010:136, točka 36.; Rješenje Općeg suda od 3. ožujka 2015., *Gemeente Nijmegen / Komisija*, T-251/13, ECLI:EU:T:2015:142, točka 45.

<sup>112</sup>Presuda Suda od 12. veljače 2008., *CELF et ministre de la Culture et de la Communication*, C-199/06, ECLI:EU:C:2008:79, točka 55.; presuda Suda od 5. listopada 2006., *Transalpine Ölleitung in Österreich*, C-368/04, ECLI:EU:C:2006:644, točka 56.; presuda Suda od 11. srpnja 1996., *SFEI i dr.*, C-39/94,



trebalo biti u skladu s načelom ekvivalentnosti i djelotvornosti (vidjeti odjeljak 2.2.). Stoga se pravne osnove na koje su se podnositelji zahtjeva dosada pozivali znatno razlikuju jer ovise o predmetnoj državi članici.

- (90) Neovisno o mogućnosti podnošenja tužbe za naknadu štete na temelju nacionalnog prava, povreda obveze mirovanja može u načelu biti osnova za tužbu za naknadu štete na temelju sudske prakse Suda<sup>113</sup> u predmetima „*Francovich*”<sup>114</sup> i „*Brasserie du Pêcheur*”<sup>115</sup>. Tom je sudskom praksom potvrđeno da su države članice obvezne nadoknaditi gubitak i štetu nanесenu pojedincima povredama prava Europske unije za koje je odgovorna država<sup>116</sup>. Takva odgovornost postoji u sljedećim slučajevima: i. ako se pravnim propisom koji je prekršen dodjeljuju prava pojedincima; ii. ako je povreda dovoljno ozbiljna; i iii. ako postoji uzročna veza između povrede obveze države članice i štete koju su pretrpjele oštećene strane<sup>117</sup>.
- (91) Prva dva zahtjeva obično su ispunjena s obzirom na članak 108. stavak 3. UFEU-a. Sud je potvrdio postojanje prava pojedinaca na temelju te odredbe i pojasnio da je zaštita tih prava istinska uloga nacionalnih sudova<sup>118</sup>.
- (92) Isto tako, budući da su tijela država članica u načelu obvezna prijaviti mjere državne potpore prije njihove provedbe, u skladu sa sudskom praksom sudova Unije povreda članka 108. stavka 3. UFEU-a u većini je slučajeva dovoljna za utvrđivanje postojanja ozbiljne povrede. Ako postoji državna potpora, tijela država članica u pravilu ne mogu tvrditi da nisu bila svjesna obveze mirovanja s obzirom na to da postoji dovoljno primjera sudske prakse i Komisijinih smjernica o primjeni članka 107. stavka 1. i članka 108. stavka 3. Ugovora. U slučaju dvojbe i radi pravne sigurnosti, države članice mjeru mogu uvijek prijaviti Komisiji<sup>119</sup>.
- (93) Treći zahtjev, tj. zahtjev da povredom prava Europske unije mora biti prouzročena stvarna i izvjesna financijska šteta tužitelju, može se ispuniti na više načina. U studiji o

---

ECLI:EU:C:1996:285, točka 75.; presuda Suda od 23. siječnja 2019., *Fallimento Traghetti del Mediterraneo*, C-387/17, ECLI:EU:C:2019:51, točka 56.

<sup>113</sup>Presuda Suda od 13. lipnja 2006., *Traghetti del Mediterraneo*, C-173/03, ECLI:EU:C:2006:391, točka 41.

<sup>114</sup>Presuda Suda od 19. studenoga 1991., *Francovich i Bonifaci / Italija*, C-6/90 i C-9/90, ECLI:EU:C:1991:428.

<sup>115</sup>Presuda Suda od 5. ožujka 1996., *Brasserie du pêcheur / Bundesrepublik Deutschland i The Queen / Secretary of State for Transport, ex parte Factortame i dr.*, C-46/93 i C-48/93, ECLI:EU:C:1991:428, točka 51.

<sup>116</sup>Presuda Suda od 19. studenoga 1991., *Francovich i Bonifaci / Italija*, C-6/90 i C-9/90, ECLI:EU:C:1991:428, točke od 31. do 37.; presuda Suda od 5. ožujka 1996., *Brasserie du pêcheur / Bundesrepublik Deutschland i The Queen / Secretary of State for Transport, ex parte Factortame i dr.*, C-46/93 i C-48/93, ECLI:EU:C:1991:428, točka 31.

<sup>117</sup>Presuda Suda od 13. lipnja 2006., *Traghetti del Mediterraneo*, C-173/03, ECLI:EU:C:2006:391, točka 45.

<sup>118</sup>Presuda Suda od 21. studenoga 1991., *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires i dr. / Francuska* C-354/90, ECLI:EU:C:1991:440, točke od 12. do 14.; presuda Suda od 21. listopada 2003., *van Calster i Cleeren*, C-261/01 i C-262/01, ECLI:EU:C:2003:571, točka 53.; presuda Suda od 12. veljače 2008., *CELF et ministre de la Culture et de la Communication*, C-199/06, ECLI:EU:C:2008:79, točka 38.

<sup>119</sup>Međutim, u nekim slučajevima sudovi Unije smatrali su da nacionalni sudovi pri donošenju odluke trebaju uzeti u obzir više elemenata kako bi utvrdili predstavlja li sama povreda prava Unije od strane države članice dovoljno ozbiljnu povredu, primjerice okolnosti koje bi mogle opravdati povredu ili činjenicu da je stajalište institucije Unije možda pridonijelo povredi. U tom pogledu vidjeti presudu Suda od 25. siječnja 2007., *Robins i dr.*, C-278/05, ECLI:EU:C:2007:56, točka 71.; presudu Suda od 4. srpnja 2000., *Haim*, C-424/97, ECLI:EU:C:2000:357, točka 38.; presudu Suda od 23. svibnja 1996., *The Queen / Ministry of Agriculture, Fisheries and Food, ex parte Hedley Lomas (Ireland)*, C-5/94, ECLI:EU:C:1996:205, točka 28.

provedbi istaknuto je da nacionalni sudovi rijetko dodjeljuju naknadu štete, a njihov je glavni izazov utvrditi uzročnu vezu između štete i nezakonite potpore<sup>120</sup>.

- (94) Tužitelji često tvrde da su zbog potpora pretrpjeli izravni gubitak dobiti. Kada su suočeni s takvim zahtjevima, nacionalni sudovi trebali bi uzeti u obzir sljedeće:
- (a) na temelju zahtjeva ekvivalentnosti i djelotvornosti propisanih pravom Europske unije, nacionalnim pravilima ne može se isključiti odgovornost države članice za izgublenu dobit<sup>121</sup>. Ako nacionalno pravo sadržava takvo isključenje, nacionalni sud tu odredbu ne bi smio primjenjivati na tužbe za naknadu štete zbog povrede članka 108. stavka 3. UFEU-a;
  - (b) stvarni iznos izgubljene dobiti bit će lakše utvrditi ako je nezakonita potpora korisniku omogućila da umjesto tužitelja dobije ugovor ili konkretnu poslovnu priliku i korisnik je već izvršio ugovor odnosno sklopio posao;
  - (c) ako je zbog potpore došlo samo do gubitka tržišnog udjela, potrebna je složenija kvantifikacija štete. Jedna od mogućnosti u takvim slučajevima bila bi usporediti stvarni prihod tužitelja (na temelju računa dobiti i gubitka) s hipotetskim prihodom u scenariju bez dodjele nezakonite potpore<sup>122</sup>;
  - (d) u određenim okolnostima pretrpljena šteta može premašiti izgublenu dobit tužitelja. To se može dogoditi ako je zbog nezakonite potpore tužitelj prisiljen obustaviti poslovanje.
- (95) Nacionalna postupovna pravila u određenim slučajevima omogućuju nacionalnim sudovima da se pri utvrđivanju stvarnog iznosa naknade štete oslanjaju na ocjenu stručnjaka ili na razumne procjene. U tom slučaju takve se procjene mogu dopustiti i za tužbe za naknadu štete na temelju članka 108. stavka 3. UFEU-a, uz uvjet poštovanja načela djelotvornosti<sup>123</sup>.

---

<sup>120</sup>Međutim, u nekim su slučajevima nacionalni sudovi prihvatili načelo odgovornosti države. U tom smislu vidjeti Žalbeni sud u Marseilleu, *CTC / Corsica Ferries France*, 12. veljače 2018.; Rapport d'expertise, *CTC / Corsica Ferries France*, 28. veljače 2019., N/REF: 500060, Prilog 3.; Izvješća po državama u okviru „Završne studije o provedbi pravila i odluka o državnim potporama od strane nacionalnih sudova (COMP/2018/001)”, Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, 2019., str. 152., dostupno na <https://state-aid-caselex-accept.mybit.nl/report>.

<sup>121</sup>Presuda Suda od 5. ožujka 1996., *Brasserie du pêcheur / Bundesrepublik Deutschland i The Queen / Secretary of State for Transport, ex parte Factortame i dr.*, C-46/93 i C-48/93, ECLI:EU:C:1991:428, točke 87. i 90.

<sup>122</sup>U Studiji o provedbi navodi se zanimljiv primjer u kojem je francuski upravni sud nakon odluke Komisije o povratu nespojive potpore odlučio dodijeliti naknadu štete za gubitak tržišnog udjela glavnom konkurentu korisnika. Žalbeni sud djelomično je ukinuo prethodnu odluku o procjeni štete te imenovao neovisnog stručnjaka za izračun točnog iznosa naknade. Stručnjak je procijenio broj tužiteljevih kupaca koji su prešli korisniku zbog nespojive potpore i kvantificirao iznos prihoda koji je tužitelj zbog toga izgubio. Takva kvantifikacija često je složena i ovisi o značajkama tržišta i broju konkurenata. Vidjeti Prilog 3.: Izvješća po državama u okviru „Završne studije o provedbi pravila i odluka o državnim potporama od strane nacionalnih sudova (COMP/2018/001)”, Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, 2019., str. 152., sažetak predmeta FR6: Tribunal administratif de Bastia, 23. veljače 2017., dostupno na <https://state-aid-caselex-accept.mybit.nl/report>. Vidjeti i Žalbeni sud u Marseilleu, *CTC / Corsica Ferries France*, 12. veljače 2018.; Rapport d'expertise, *CTC / Corsica Ferries France*, 28. veljače 2019., N/REF: 500060.

<sup>123</sup>Vidjeti odjeljak 2.2.

- (96) Mogućnost pokretanja postupka za naknadu štete u načelu je neovisna o mogućoj paralelnoj istrazi koju provodi Komisija u pogledu iste mjere potpore. Istraga Komisije koja je u tijeku ne oslobađa nacionalne sudove od obveze zaštite prava pojedinaca u skladu s člankom 108. stavkom 3. UFEU-a<sup>124</sup>. Budući da tužitelji imaju mogućnost dokazati da su pretrpjeli gubitak zbog preuranjene provedbe potpore, konkretno kao posljedica nezakonite vremenske prednosti, tužba za naknadu štete može biti uspješna čak i ako je Komisija potporu već proglasila spojivom do trenutka kad nacionalni sud o njoj odlučuje<sup>125</sup>.
- (97) Komisija je u nekoliko slučajeva odlučila da naknada štete dodijeljena na temelju nacionalnog prava čini nezakonitu potporu<sup>126</sup>. Sud je podsjetio da se državna potpora po svojoj pravnoj prirodi suštinski razlikuje od naknade štete koju su nacionalna tijela obvezna platiti pojedincima za štetu koju su im prouzročili<sup>127</sup>. Međutim, nacionalni sudovi moraju biti oprezni kada odlučuju o nadoknadi troškova trećim osobama koji su nastali kao izravna posljedica nezakonite potpore kako isključivi učinak njihove odluke ne bi bio proširenje kruga korisnika<sup>128</sup>.
- (98) U nekim drugim slučajevima korisnici nezakonite potpore pokušali su ostvariti naknadu štete od države nakon što im je naloženo da vrate isplaćeni iznos. Obično su se pozivali na navodno kršenje njihovih legitimnih očekivanja. Međutim, Sud je zaključio da nezakonito dodijeljena mjera ne može stvoriti legitimna očekivanja korisnika jer bi on trebao moći utvrditi jesu li u postupku dodjele potpore poštovana pravila<sup>129</sup>.
- (99) Tužbe za naknadu štete obično su usmjerene protiv tijela koje je dodijelilo državnu potporu. U presudi *SFEI* Sud se izričito bavio pitanjem mogu li se na temelju prava Europske unije podnijeti izravne tužbe za naknadu štete protiv korisnika i zaključio da se člankom 108. stavkom 3. UFEU-a korisniku ne nameću nikakve izravne obveze te stoga povreda tog članka nije dostatna osnova za određivanje odgovornosti primatelja<sup>130</sup>. Time se ne dovodi u pitanje mogućnost pokretanja postupka za naknadu štete protiv korisnika u skladu s nacionalnim pravom, na primjer na temelju nacionalnih odredbi kojima je uređena izvanugovorna odgovornost<sup>131</sup>.

<sup>124</sup>Presuda Suda od 11. srpnja 1996., *SFEI i dr.*, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, točka 44.; presuda Suda od 23. siječnja 2019., *Fallimento Traghetti del Mediterraneo*, C-387/17, ECLI:EU:C:2019:51, točke od 57. do 58.

<sup>125</sup>Presuda Suda od 12. veljače 2008., *CELF et ministre de la Culture et de la Communication*, C-199/06, ECLI:EU:C:2008:79, točke 53. i 55.; presuda Suda od 23. siječnja 2019., *Fallimento Traghetti del Mediterraneo*, C-387/17, ECLI:EU:C:2019:51, točka 60.

<sup>126</sup>Odluka Komisije (EU) 2015/1470 od 30. ožujka 2015. o državnoj potpori SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN) koju je provela Rumunjska — Arbitražna odluka Micula protiv Rumunjske od 11. prosinca 2013. ([SL L 232, 4.9.2015., str. 43.](#)).

<sup>127</sup>Presuda Suda od 27. rujna 1988., *Asteris i dr. / Grčka i EEZ*, C-106 do 120/87, ECLI:EU:C:1988:457, točka 23.; presuda Suda od 21. prosinca 2016., *Komisija / Aer Lingus*, C-164/15 P i C-165/15 P, ECLI:EU:C:2016:990, točka 72.;

<sup>128</sup>Presuda Suda od 5. listopada 2006., *Transalpine Ölleitung in Österreich*, C-368/04, ECLI:EU:C:2006:644, točka 57.

<sup>129</sup>Presuda Suda od 5. ožujka 2019., *Eesti Pagar*, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, točke od 98. do 104.; presuda Suda od 15. prosinca 2005., *Unicredito Italiano*, C-148/04, ECLI:EU:C:2005:774, točka 104. presuda Suda od 19. ožujka 2015., *OTP Bank*, C-672/13, ECLI:EU:C:2015:185, točka 77.

<sup>130</sup>Presuda Suda od 11. srpnja 1996., *SFEI i dr.*, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, točke od 72. do 74.

<sup>131</sup>Presuda Suda od 11. srpnja 1996., *SFEI i dr.*, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, točka 75. U slučajevima koji uključuju sukob zakona primjenjuje se pravo određeno Uredbom (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i

## 5. SURADNJA IZMEĐU KOMISIJE I NACIONALNIH SUDOVA

(100) Komisija je dužna podupirati nacionalne sudove u izvršavanju njihove ključne uloge u provedbi pravila o državnim potporama u skladu s člankom 4. stavkom 3. UEU-a. Isto tako, nacionalni sudovi mogu zatražiti pomoć Komisije u primjeni pravila u kontekstu postupka koji je u tijeku. Bliska suradnja između sudova država članica i Komisije pridonosi dosljednosti<sup>132</sup> i djelotvornosti u primjeni pravila o državnim potporama u cijeloj Europskoj uniji.

### 5.1. Pomoć koju Komisija pruža nacionalnim sudovima

(101) Kada pruža potporu nacionalnim sudovima Komisija mora poštovati obvezu čuvanja profesionalne tajne te osigurati svoje funkcioniranje i neovisnost<sup>133</sup>. Pri ispunjavanju obveze prema nacionalnim sudovima na temelju članka 4. stavka 3. UEU-a Komisija mora biti neutralna i objektivna. Ona može zatražiti od nacionalnih sudova da joj dostave informacije koje su joj potrebne za pružanje pomoći. Pružanjem pomoći nacionalnim sudovima Komisija ne služi privatnim interesima stranaka. Svojim doprinosom Komisija ispunjava svoju obvezu osiguravanja ispravne provedbe pravila o državnim potporama i zaštite javnog interesa<sup>134</sup>. Ona stoga neće saslušati stranke koje sudjeluju u nacionalnom postupku.

(102) Potporom koja se pruža nacionalnim sudovima na temelju članka 29. Postupovne uredbe ne dovodi se u pitanje mogućnost odnosno obveza<sup>135</sup> nacionalnih sudova da od Suda zatraže rješavanja prethodnog pitanja u pogledu tumačenja ili valjanosti prava Europske unije u skladu s člankom 267. UFEU-a<sup>136</sup>.

#### 5.1.1. Načini suradnje

(103) Člankom 29. Postupovne uredbe predviđena su tri načina suradnje između Komisije i nacionalnih sudova. U odjeljcima 5.1.1.1., 5.1.1.2. i 5.1.1.3. ove Obavijesti detaljnije su objašnjeni ti načini suradnje.

---

Vijeća od 11. srpnja 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze („Rim II”) ([SL L 199, 31.7.2007., str. 40.](#)).

<sup>132</sup>Uvodna izjava 37. Postupovne uredbe ([SL L 248, 24.9.2015., str. 12.](#)).

<sup>133</sup>Rješenje Suda od 6. prosinca 1990., *Zwartveld i dr.*, C-2/88 Imm., ECLI:EU:C:1990:440, točke 10. i 11.; presuda Općeg suda od 18. rujna 1996., *Postbank / Komisija*, T-353/94, ECLI:EU:T:1996:119, točka 93.;

<sup>134</sup>Uvodna izjava 37. Postupovne uredbe ([SL L 248, 24.9.2015., str. 12.](#)).

<sup>135</sup>Vidjeti presudu Suda od 6. listopada 1982., *CILFIT / Ministero della Sanità*, C-283/81, ECLI:EU:C:1982:335, točke od 14. do 20.; presudu Suda od 11. rujna 2008., *Unión General de Trabajadores de la Rioja*, C-428/06 do C-434/06, ECLI:EU:C:2008:488, točke 42. i 43. presudu Suda od 28. srpnja 2016., *Association France Nature Environnement*, C-379/15, ECLI:EU:C:2016:603, točke od 47. do 50.; presudu Suda od 15. rujna 2016., *PGE*, C-574/14, ECLI:EU:C:2016:686, točka 40., presudu Suda od 4. listopada 2018., *Komisija/ Francuska (Advance Payment)*, C-416/17, ECLI:EU:C:2018:811, točka 108. i dalje.

<sup>136</sup>Presuda Suda od 21. studenoga 2013., *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, ECLI:EU:C:2013:755, točka 44.; presuda Suda od 15. rujna 2016., *PGE*, C-574/14, ECLI:EU:C:2016:686, točka 40.

#### 5.1.1.1. Dostava podataka nacionalnim sudovima

- (104) U skladu s člankom 29. Postupovne uredbe nacionalni sudovi mogu zatražiti od Komisije da im dostavi podatke kojima raspolaže<sup>137</sup>.
- (105) Nacionalni sudovi mogu zatražiti od Komisije da im dostavi podatke o pokrenutim postupcima u vezi s državnim potporama, na primjer: i. je li u tijeku postupak Komisije o određenoj mjeri državne potpore; ii. je li država članica prijavila određenu mjeru državne potpore u skladu s člankom 108. stavkom 3. UFEU-a; iii. je li Komisija pokrenula službenu istragu; i iv. je li Komisija već donijela odluku<sup>138</sup>.
- (106) Osim toga, nacionalni sudovi mogu zatražiti od Komisije da im dostavi dokumente kojima raspolaže. To uključuje preslike postojećih odluka Komisije, ako te odluke još nisu objavljene na internetskoj stranici Komisije, činjenične i statističke podatke, tržišne studije i ekonomske analize.
- (107) Obveza lojalne suradnje iz članka 4. stavka 3. UEU-a podrazumijeva da Komisija nacionalnim sudovima treba dostaviti sve informacije koje oni zatraže<sup>139</sup>. To uključuje i podatke obuhvaćene obvezom čuvanja profesionalne tajne.
- (108) Pri dostavi podataka nacionalnim sudovima Komisija mora poštovati jamstva dana fizičkim i pravnim osobama na temelju članka 339. UFEU-a<sup>140</sup>. Člankom 339. UFEU-a članovima, dužnosnicima i drugim službenicima Komisije zabranjeno je otkrivanje podataka obuhvaćenih obvezom čuvanja profesionalne tajne. To uključuje i povjerljive informacije i poslovne tajne.
- (109) Ako Komisija namjerava nacionalnom sudu dostaviti podatke obuhvaćene obvezom čuvanja profesionalne tajne, od nacionalnog će suda zatražiti jamstvo da će zaštititi tajnost povjerljivih podataka i poslovnih tajni. Ako nacionalni sud ponudi takvo jamstvo, Komisija će dostaviti tražene podatke i pritom navesti koji su dijelovi obuhvaćeni obvezom čuvanja profesionalne tajne te se stoga ne smiju otkrivati. Međutim, ako nacionalni sud ne može ponuditi takvo jamstvo, Komisija neće dostaviti predmetne podatke<sup>141</sup>.
- (110) Ima i drugih situacija u kojima Komisija ne može otkriti podatke nacionalnim sudovima. Konkretno, Komisija može odbiti dostavu podataka sudu države članice ako bi se time narušilo funkcioniranje i neovisnost Europske unije. To bi bio slučaj kada bi

---

<sup>137</sup> Postupovna uredba, članak 29. stavak 1., prvi dio.

<sup>138</sup> Po primitku tih podataka nacionalni sud koji je uputio zahtjev može zatražiti da ga se redovito izvješćuje o tijeku postupka.

<sup>139</sup> Presuda Općeg suda od 18. rujna 1996., *Postbank / Komisija*, T-353/94, ECLI:EU:T:1996:119, točka 64.; rješenje Suda od 13. srpnja 1990., *Zwartveld i dr.*, C-2/88 Imm., ECLI:EU:C:1990:315, točke od 16. do 22.;

<sup>140</sup> Presuda Suda od 28. veljače 1991., *Delimitis / Henninger Bräu*, C-234/89, ECLI:EU:C:1991:91, točka 53.; presuda Općeg suda od 18. rujna 1996., *Postbank / Komisija*, T-353/94, ECLI:EU:T:1996:119, točka 90.

<sup>141</sup> Presuda Općeg suda od 18. rujna 1996., *Postbank / Komisija*, T-353/94, ECLI:EU:T:1996:119, točka 93.; rješenje Suda od 6. prosinca 1990., *Zwartveld i dr.*, C-2/88 Imm., ECLI:EU:C:1990:440, točke 10. i 11.

se otkrivanjem ugrozilo izvršavanje zadaća povjerenih Komisiji<sup>142</sup> (primjerice podaci o Komisijinim internim postupcima odlučivanja).

- (111) Kako bi osigurala učinkovitost suradnje s nacionalnim sudovima, Komisija nastoji dostaviti tražene podatke u roku od jednog mjeseca od zahtjeva. Ako Komisija treba od nacionalnih sudova zatražiti dodatna pojašnjenja njihovih početnih zahtjeva ili se savjetovati s trećim stranama na koje takva dostava podataka izravno utječe, jednomjesečni rok počinje ponovno teći od trenutka primitka pojašnjenja ili završetka savjetovanja<sup>143</sup>.

#### *5.1.1.2. Dostava mišljenja o primjeni pravila o državnim potporama*

- (112) Člankom 29. Postupovne uredbe predviđena je mogućnost da nacionalni sudovi od Komisije zatraže mišljenje o pitanjima koja se odnose na primjenu pravila o državnim potporama<sup>144</sup>.
- (113) Pri primjeni pravila o državnim potporama na predmet koji se pred njima vodi nacionalni sudovi moraju poštovati relevantna pravila Europske unije i sudsku praksu sudova Unije. Ne dovodeći u pitanje konačno tumačenje Ugovorâ od strane sudova Unije, nacionalni sudovi mogu pronaći smjernice o primjeni pravila o državnim potporama u praksi odlučivanja Komisije te u relevantnim obavijestima i smjernicama Komisije. Osim toga, nacionalni sudovi mogu pronaći smjernice u prethodnim mišljenjima ili očitovanjima Komisije objavljenima na internetskim stranicama Komisije ako predmetna pitanja sadržavaju elemente analogne onima o kojima su odlučivali drugi nacionalni sudovi<sup>145</sup>.
- (114) Međutim, u nekim situacijama prethodne odluke i mišljenja Komisije i Komisijine obavijesti i smjernice sudovima država članica neće biti dostatni. U skladu s načelom lojalne suradnje iz članka 4. stavka 3. UFEU-a, a s obzirom na ključnu ulogu nacionalnih sudova u provedbi pravila o državnim potporama, Komisija nacionalnim sudovima pruža mogućnost da zatraže njezino mišljenje o relevantnim pitanjima povezanim s primjenom pravila o državnim potporama<sup>146</sup>.
- (115) Zahtjevi kojima se traži mišljenje Komisije mogu u načelu obuhvaćati sva ekonomska, činjenična i pravna pitanja povezana s državnim potporama koja se pojave u okviru nacionalnog postupka. Sudovi država članica mogu Komisiji, među ostalim, dostaviti sljedeće upite:
- (a) sadržava li određena mjera elemente potpore u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a i, ako je odgovor potvrđan, zatražiti smjernice za kvantifikaciju iznosa potpore. Takvi se zahtjevi mogu odnositi na određeni element državne potpore na temelju članka 107. UFEU-a (tj. pojam poduzetnika, postojanje selektivne

<sup>142</sup>Rješenje Suda od 6. prosinca 1990., *Zwartveld i dr.*, C-2/88 Imm., ECLI:EU:C:1990:440, točka 11.; presuda Suda od 26. studenoga 2002., *First i Franex*, C-275/00, ECLI:EU:C:2002:711, točka 49.; presuda Općeg suda od 18. rujna 1996., *Postbank / Komisija*, T-353/94, ECLI:EU:T:1996:119, točka 93.

<sup>143</sup>To bi primjerice mogao biti slučaj kada je riječ o određenim vrstama podataka koje su dostavile privatne osobe ili ako sud jedne države članice traži podatke koje je dostavio sud druge države članice.

<sup>144</sup>Postupovna uredba, članak 29. stavak 1., drugi dio.

<sup>145</sup>Vidjeti odjeljak 5.1.2.

<sup>146</sup>Presuda Suda od 11. srpnja 1996., *SFEI i dr.*, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, točka 50.



prednosti, pripisivost mjere državi članici i uključenost državnih sredstava, mogućnost narušavanja tržišnog natjecanja te učinak na trgovinu među državama članicama);

- (b) ispunjava li mjera potpore zahtjev iz uredbe o skupnom izuzeću te stoga prethodna prijava Komisiji nije potrebna i obveza mirovanja iz članka 108. stavka 3. UFEU-a se ne primjenjuje;
  - (c) je li pojedinačna potpora obuhvaćena programom potpore koji je prijavljen Komisiji i koji je odlukom Komisije proglašen spojivim s unutarnjim tržištem ili se na drugi način smatra postojećom potporom te se stoga ne primjenjuje obveza mirovanja iz članka 108. stavka 3. UFEU-a;
  - (d) postoje li iznimne okolnosti<sup>147</sup> zbog kojih nacionalni sud ne može naložiti potpuni povrat na temelju prava Europske unije;
  - (e) koji su pravni preduvjeti za tužbe za naknadu štete na temelju prava Europske unije i smjernice za kvantifikaciju štete.
- (116) Nacionalni sudovi nisu nadležni za ocjenjivanje spojivosti mjere potpore na temelju članka 107. stavka 2., članka 107. stavka 3., članka 106. stavka 2. i članka 93. UFEU-a<sup>148</sup>. Oni stoga ne mogu od Komisije zatražiti mišljenje o spojivosti određene mjere potpore s unutarnjim tržištem. Međutim, nacionalni sudovi mogu Komisiji postaviti pitanje je li već u tijeku postupak ocjene spojivosti određene mjere potpore, kako je objašnjeno u točki 5.1.1.1.
- (117) Pri davanju mišljenja Komisija će u skladu s načelom lojalne suradnje iz članka 4. stavka 3. UFEU-a nacionalnom sudu pružiti tražene činjenične podatke ili ekonomska ili pravna pojašnjenja. Za razliku od vjerodostojnog tumačenja prava Unije koje daju sudovi Unije, mišljenje Komisije nije pravno obvezujuće za nacionalni sud.
- (118) Komisija daje mišljenje nacionalnim sudovima u skladu s njihovim postupovnim pravilima i praksom. Kako bi osigurala učinkovitu suradnju sa sudovima država članica, će Komisija nastojati dostaviti traženo mišljenje u roku od četiri mjeseca od zahtjeva. Ako Komisija od nacionalnog suda treba zatražiti dodatna pojašnjenja u vezi sa svojim zahtjevom, taj se rok od četiri mjeseca može produljiti.
- (119) Nacionalni sudovi moraju štititi prava pojedinaca na temelju članka 108. stavka 3. UFEU-a i tijekom razdoblja u kojem Komisija priprema zatraženo mišljenje. Kao što je prethodno navedeno, obveza nacionalnog suda da štiti prava pojedinaca na temelju članka 108. stavka 3. UFEU-a, među ostalim i privremenim mjerama<sup>149</sup>, primjenjuje se neovisno o mišljenju Komisije koje se očekuje.

---

<sup>147</sup>U tom smislu vidjeti presudu Suda od 11. srpnja 1996., *SFEI i dr.*, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, točke od 68. do 71.

<sup>148</sup>Presuda Suda od 4. ožujka 2020., *CSTP Azienda della Mobilità / Komisija*, C-587/18 P, EU:C:2020:150, točka 90.; presuda Suda od 19. srpnja 2007., *Lucchini*, C-119/05, EU:C:2007:434, točke od 50. do 52.

<sup>149</sup> Vidjeti odjeljak 4.2.3.3.

### 5.1.1.3. Podnošenje očitovanja u svojstvu *amicus curiae*

- (120) U skladu s člankom 29. stavkom 2. Postupovne uredbe Komisija može podnijeti pisana očitovanja nacionalnim sudovima koji primjenjuju pravila o državnim potporama. Ona može, uz dopuštenje predmetnog suda, dati i usmena očitovanja. Ta se očitovanja nazivaju i „očitovanja u svojstvu *amicus curiae*”. Komisija podnosi očitovanja u svojstvu *amicus curiae* na vlastitu inicijativu.
- (121) Međutim, sudovi država članica i stranke u postupku koji je u tijeku pred nacionalnim sudom mogu zatražiti od Komisije očitovanje u svojstvu *amicus curiae* u predmetima koji se odnose na pitanja povezana s državnim potporama. Odluka da intervenira u predmetu koji se vodi pred nacionalnim sudom u svojstvu *amicus curiae* u isključivoj je u nadležnosti Komisije i njezino je diskrecijsko pravo. Komisija stoga nije obvezna odgovoriti na te zahtjeve niti zauzeti stajalište o njima.
- (122) Komisija podnosi očitovanja u svojstvu *amicus curiae* u okviru nacionalnih sudskih postupaka kako bi osigurala dosljednu primjenu članka 107. stavka 1. ili članka 108. stavka 3. UFEU-a<sup>150</sup>. Kako bi ocijenila nužnost i primjerenost svojeg doprinosa, Komisija može među ostalim razmotriti sljedeće:
- (a) može li se očekivati da će predmet imati implikacije za druge predmete (primjerice ako predmet uključuje pitanje koje se odnosi na državne potpore općenito);
  - (b) mogu li očitovanja Komisije pridonijeti djelotvornosti provedbe pravila o državnim potporama na predmetnim nacionalnim sudovima;
  - (c) uključuje li predmet novo pitanje merituma koje još nije obuhvaćeno Komisijinom praksom odlučivanja ili njezinim obavijestima i smjernicama; ili
  - (d) vodi li se predmet pred sudom čija odluka više ne može biti predmet žalbe.
- (123) Komisija u potpunosti poštuje neovisnost i funkcioniranje nacionalnih sudova. Kada je riječ o mišljenjima Komisije iz odjeljka 5.1.1.2., očitovanja u svojstvu *amicus curiae* nisu obvezujuća za nacionalni sud koji odlučuje o predmetu u kojem je Komisija intervenirala. Prije podnošenja očitovanja na vlastitu inicijativu u svojstvu *amicus curiae* Komisija o tome obavješćuje predmetnu državu članicu slanjem dopisa njezinu stalnom predstavništvu pri Europskoj uniji.
- (124) Kako bi mogla podnijeti korisna očitovanja, Komisija može od predmetnog nacionalnog suda zatražiti dokumente koji su mu dostupni, a koji su Komisiji potrebni za ocjenu predmeta. Komisija će se tim dokumentima koristiti samo u svrhu pripreme očitovanja.

---

<sup>150</sup> Komisija je od 2014. podnijela očitovanja u svojstvu *amicus curiae* o postojanju potpore, definiciji usluga od općeg gospodarskog interesa, provedbi Komisijinih odluka o povratu potpore te o pitanjima o primjeni nacionalnog prava ili prava Europske unije. Vidjeti u tom smislu izvješća po državama u okviru „Završne studije o provedbi pravila i odluka o državnim potporama od strane nacionalnih sudova (COMP/2018/001)”, Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, 2019., str. 111., dostupno na <https://state-aid-caselex-accept.mybit.nl/report>.

- (125) Postupovnom uredbom nije predviđen postupovni okvir za podnošenje očitovanja u svojstvu *amicus curiae*. Stoga Komisija svoja očitovanja podnosi u skladu s postupovnim pravilima i praksom država članica, uključujući ona kojima se štite prava stranaka. Ako država članica još nije uspostavila odgovarajući postupovni okvir, nacionalni sud treba odrediti koja se postupovna pravila primjenjuju na podnošenje očitovanja u svojstvu *amicus curiae* u predmetu koji se pred njim vodi.
- (126) Nacionalni postupovni okvir treba bi biti usklađen s načelima iz odjeljka 2.2. ove Obavijesti. To znači da se nacionalnim postupovnim okvir za podnošenje očitovanja o pitanjima koja se odnose na primjenu članka 107. stavka 1. i članka 108. stavka 3. UFEU-a podnošenje takvih očitovanja ne smije (a) pretjerano otežati ili praktički onemogućiti (u skladu s načelom djelotvornosti); i (b) učiniti težim od podnošenja očitovanja u sudskim postupcima u kojima se primjenjuje ekvivalentno nacionalno pravo (u skladu s načelom ekvivalentnosti).

#### 5.1.2. Jedinstvena kontaktna točka i objavljivanje mišljenja i očitovanja u svojstvu *amicus curiae*

- (127) Radi učinkovitije suradnje i komunikacije sa sudovima država članica Komisija je uspostavila jedinstvenu kontaktnu točku kojoj nacionalni sudovi mogu uputiti svoje zahtjeve:

Europska komisija  
Glavna uprava za tržišno natjecanje  
COMP Amicus State Aid  
1049 Bruxelles/Brussel  
BELGIQUE/BELGIË  
Telefon: 0032 2 29 76271  
Telefaks: 0032 2 29 53584  
E-pošta: [COMP-AMICUS-STATE-AID@ec.europa.eu](mailto:COMP-AMICUS-STATE-AID@ec.europa.eu)

- (128) Komisija poziva nacionalne sudove da nastave koristiti tu jedinstvenu kontaktnu točku za slanje obavijesti i zahtjeva Komisiji u skladu s odjeljcima (5.1.1.1), (5.1.1.2) i (5.1.1.3) ove Obavijesti. Nacionalni sudovi mogu slati svoje obavijesti i zahtjeve na bilo kojem od 24 službena jezika Europske unije<sup>151</sup>.
- (129) Komisija će o suradnji s nacionalnim sudovima izvijestiti u svojem godišnjem izvješću o politici tržišnog natjecanja. Osim toga, ona će svoja mišljenja i očitovanja objaviti na svojoj internetskoj stranici<sup>152</sup>.
- (130) Pri podnošenju mišljenja ili očitovanja u svojstvu *amicus curiae* Komisija od nacionalnih sudova traži odobrenje za njihovu objavu. To Komisiji omogućuje da na svojim internetskim stranicama objavi mišljenja i očitovanja koja je podnijela u svojstvu *amicus curiae* te, kada su dostupne, presude koje je donio dotični nacionalni sud.
- (131) Komisija će nastojati uspostaviti posebnu internetsku platformu na kojoj će nacionalni sudovi moći Komisiji slati pitanja o politici državnih potpora koja se mogu pojaviti u

<sup>151</sup>Cjelovit popis službenih jezika Europske unije naveden je u članku 55. stavku 1. UEU-a

<sup>152</sup>Komisijina mišljenja i očitovanja u svojstvu *amicus curiae* objavljuju se samo uz pristanak nacionalnog suda.

njihovu svakodnevnom radu, osim onih iz odjeljaka 5.1.1.1., 5.1.1.2. i 5.1.1.3. ove Obavijesti.

## **5.2. Pomoć koju nacionalni sudovi pružaju Komisiji**

- (132) Obveza lojalne suradnje iz članka 4. stavka 3. UEU-a među ostalim podrazumijeva da države članice, uključujući njihova pravosudna tijela, moraju pomagati institucijama Europske unije u ostvarivanju ciljeva Europske unije.
- (133) Kako bi se osigurala učinkovita provedba pravila o državnim potporama, nacionalni sudovi pozivaju se da Komisiji bez odgode prosljede presliku svih pisanih presuda koje su donijeli nakon što im je Komisija dostavila podatke ili mišljenje ili nakon što je podnijela očitovanja u svojstvu *amicus curiae*. To Komisiji omogućuje da se pravodobno obavijesti o predmetima u kojima bi bilo primjereno podnijeti očitovanja ako jedna od stranaka podnese žalbu protiv presude. Pri dostavljanju presude nacionalni sudovi trebaju navesti jesu li suglasni da Komisija presudu objavi na svojoj internetskoj stranici.
- (134) Radi učinkovitije i dosljednije primjene pravila o državnim potporama Komisija potiče države članice da uspostave koordinacijske točke za nacionalne suce koji se bave pitanjima državnih potpora. Komisija također smatra da bi uspostava formalnih ili neformalnih mreža sudaca koji se bave pitanjima državnih potpora, bilo na nacionalnoj ili europskoj razini, bilo od velike važnosti za razmjenu znanja. Središnje koordinacijske točke i mreže sudaca nacionalnim sucima mogu omogućiti razmjenu najbolje prakse u području državnih potpora, a Komisiji olakšati prenošenje informacija o najnovijim kretanjima u politici državnih potpora, primjerice putem osposobljavanja i biltena.

## **6. POSLJEDICE NEPROVOĐENJA PRAVILA I ODLUKA O DRŽAVNIM POTPORAMA**

- (135) Kako je navedeno u odjeljcima 4.2.1. i 4.2.2. ove Obavijesti, nacionalni sudovi mogu biti pozvani da u svojim nacionalnim pravnim sustavima izravno primjenjuju odredbe članka 107. stavka 1. i članka 108. stavka 3. UFEU-a. Ako se presudom nacionalnog suda odobri nova potpora protivno obvezi mirovanja, Komisija može pokrenuti istražni postupak u skladu s člankom 12. Postupovne uredbe kako bi ocijenila spojivost nezakonite potpore s unutarnjim tržištem. Osim toga, ako sudovi država članica ne osiguraju usklađenost s obvezama koje proizlaze iz Komisijine odluke o povratu potpore ili iz Ugovora<sup>153</sup>, Komisija može pokrenuti postupak zbog povrede.
- (136) Nacionalni sudovi, kao tijela država članica, pozivaju se na poduzimanje potrebnih mjera kako bi se osigurala djelotvorna provedba odluka o povratu potpore. Posljedice neprovođenja odluka Komisije o povratu potpore od strane država članica opisane su u Obavijesti Komisije o povratu nezakonite i nespojive državne potpore<sup>154</sup>.

---

<sup>153</sup>Presuda Suda od 11. rujna 2014., *Komisija/ Njemačka*, C-527/12, ECLI:EU:C:2014:2193, točka 56.

<sup>154</sup> ([SL C 247, 23.7.2019., str. 1.–23.](#)), odjeljak 6.

- (137) Nacionalni sudovi dužni su osim toga zaštititi prava pojedinaca u slučaju povrede obveze mirovanja<sup>155</sup>. Kako je navedeno u odjeljku 6.2. ove Obavijesti, država članica koja ne zaštiti ta prava, uključujući i njezine sudove, ne ispunjava svoje obveze na temelju prava Europske unije<sup>156</sup>.

### **6.1. Postupci Komisije u vezi s nezakonitom potporom**

- (138) Odobrenjem nove potpore u okviru postupaka koji se pred njima vode sudovi mogu izravno prekršiti članak 108. stavak 3. UFEU-a To se može dogoditi ako nacionalni sud donese presudu koja utječe na provedbu akta o dodjeli državne potpore, primjerice ako tumačenje ugovora ili odluke o dodjeli potpore ima učinak produljenja izvornog trajanja mjere potpore<sup>157</sup>.
- (139) Stoga nacionalni sudovi moraju poštovati članak 108. stavak 3. UFEU-a i obavijestiti Komisiju o svakoj odluci o izmjeni ili produljenju akta o dodjeli državne potpore, primjerice o njegovom tumačenju<sup>158</sup>.
- (140) Ako nacionalni sud ne osigura poštovanje obveze mirovanja prijavom nove potpore i pružanjem mogućnosti Komisiji da je preispita, Komisija može pokrenuti istragu o nezakonitoj državnoj potpori na vlastitu inicijativu ili po primitku pritužbe zainteresirane strane u skladu s člankom 12. Postupovne uredbe.

### **6.2. Postupci zbog povrede**

- (141) U skladu s člankom 258. UFEU-a, ako Komisija smatra da država članica nije ispunila obvezu na temelju Ugovorâ, ona može pokrenuti postupak zbog povrede. Cilj tog postupka je zaustavljanje povrede. Komisija može nakon predsudske faze, u kojoj nakon službene razmjene mišljenja s predmetnom državom članicom iznosi obrazloženo mišljenje, uputiti predmet Sudu.
- (142) Ako u slučaju kršenja članka 108. stavka 3. UFEU-a nacionalni sudovi ne postupe na primjeren način, oni krše svoje obveze na temelju Ugovorâ. To može biti slučaj ako nacionalni sudovi ne spriječe provedbu nezakonite mjere ili ne nalože povrat potpore<sup>159</sup>.
- (143) Država članica može se smatrati odgovornom ako njezini nacionalni sudovi, protivno obvezama koje proizlaze iz članka 108. stavka 3. UFEU-a, ne zaštite prava pojedinaca. Sud je utvrdio da su države članice odgovorne za štetu koja proizlazi iz povreda prava

---

<sup>155</sup>Presuda Suda od 5. listopada 2006., *Transalpine Ölleitung in Österreich*, C-368/04, ECLI:EU:C:2006:644, točka 38.; presuda Suda od 21. studenoga 2013., *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, ECLI:EU:C:2013:755, točka 28.

<sup>156</sup>Presuda Suda od 23. siječnja 2019., *Fallimento Traghetti del Mediterraneo*, C-387/17, ECLI:EU:C:2019:51, točka 66.; presuda Suda od 5. ožujka 2019., *Eesti Pagar*, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, točka 110.

<sup>157</sup>Pritom nije važno je li nacionalni sud donio presudu u kontekstu postupka za privremenu pravnu zaštitu ili postupka o meritumu jer u oba slučaja odluka može utjecati na mjeru potpore, čak i ako je taj utjecaj privremen.

<sup>158</sup>Presuda Suda od 26. listopada 2016., *DEI i Komisija / Alouminion tis Ellados*, C-590/14 P, ECLI:EU:C:2016:797, točke 107. i 108.

<sup>159</sup>Presuda Suda od 21. studenoga 1991., *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires i dr. / Francuska* C-354/90, ECLI:EU:C:1991:440, točka 12.; presuda Suda od 11. srpnja 1996., *SFEI i dr.*, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, točka 70.

Europske unije, uključujući povrede koje proizlaze iz odluke nacionalnog suda koji odlučuje u najvišem stupnju<sup>160 161</sup>.

## **7. ZAVRŠNE ODREDBE**

(144) Ova Obavijest zamjenjuje Obavijest o provedbi iz 2009.

(145) Cilj je ove Obavijesti pružiti smjernice nacionalnim sudovima u primjeni pravila o državnim potporama. Ona ne obvezuje nacionalne sudove i ne utječe na njihovu neovisnost.

(146) Komisija može preispitati ovu Obavijest na temelju izmjena primjenjivih pravila Europske unije ili budućih važnih promjena u sudskoj praksi.

---

<sup>160</sup>Presuda Suda od 30. rujna 2003., *Köbler*, C-224/01, ECLI:EU:C:2003:513, točka 50.

<sup>161</sup>Ako Komisija smatra da država članica nije ispunila obveze utvrđene presudom u skladu s člankom 258. stavkom 2. UFEU-a, Komisija može uputiti predmet Sudu u skladu s člankom 260. stavkom 2. UFEU-a nakon što je predmetnoj državi članici dala priliku za očitovanje.